

# MIRADOR

Any VI. Núm. 272 - Barcelona, dijous, 19 d'abril de 1934

Dilluns, 23, dia de Sant Jordi:

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

## DIADA DEL LLIBRE

CATALUNYA DINTRE ESPANYA

### Raó i profit del fet diferencial

Un senzill cop d'ull a la premsa d'aquests dies ens confirma un cop més en allò que sempre hem dit. Que les coses marxen amb un ritme diferent a Catalunya que a la resta de la República. Sense que es pugui dir que tot rutlli perfectament, a casa nostra és un fet indiscutible que hi ha una consciència pública en formació i que el país es sent cada dia més governat, gràcies a l'autonomia, que posa la direcció de les nostres coses en mans de nosaltres mateixos, i també al sentit d'esquerra que interessa les grans masses a l'amor de la terra. Aquestes masses, fins que triomfi un sentit d'esquerra a la política catalanista, eren un camp de maniobres per als que volien escanyar les nostres llibertats.

I aquests dos fets són ja prou importants per esborrar falles de detall i actes d'inexperiència. Ja s'esmenaran. Cal tenir present que la política és una activitat de conjunt, i, marxant sobre una bona ruta, endega automàticament els petits errors que, a la llarga, no compten.

Per aquestes raons la conducta dels que, com la Lliga, només tenen ulls per al detall i per a l'incident, resulta tan poc intel·ligent i dona uns resultats tan migrats. La contínua queixa de *La Veu* és enutjosa, trivial i sempre mandada de sentit paranoic. Sembla mentida com la situació fa els homes. Ves qui havia de dir als hereus de Prat de la Riba que, situats com els barons de Viver i Arquers d'antany, reaccionarien de la mateixa faïso! Cada cop que ens adonem d'un nou acte de propaganda derrotista o d'un atac a l'autonomia públic o privat, procedent del casal del Passeig de Gràcia, ens sembla que veiem actuar aquelles Unió Monàrquica o Defensa Social del temps de la monarquia.

Com aquells senyors llavors, la Lliga i les dretes ara han fracassat a Catalunya. El nostre poble, posseït d'un sentit patriòtic, sap trobar el seu temperament governamental cap a l'esquerra, sense sentir ni provocar cap velleïtat feixista.

\*\*\*

La resta de la República està en mans de les dretes; i, encara pitjor, d'unes dretes atrinxerades darrera la carcassa mig desfeta del partit radical. El poble, naturalment esquerrà, no sap reaccionar en un sentit de govern i s'emboïca dins una fantasmagoria vagament socialista o, de ple, com a l'Aragó, es dona a l'anarquisme. Quan no és això, simplement, es desinteressa de tot.

El timó està en mans de les dretes, que tampoc no van mai ben orientades, ni dins llur mateix dretisme. Van des del conservador que sospira per una política d'enganyifa per tenir el poble quiet i allunyat (sistema que duu a l'eixarriement i a la dessecació dels Estats), fins al terrible feixista que està per la violència i la disciplina casernària, passant per alguns pobres d'esperit o energúmens il·lustres com el gran amic dels catalans senyor Royo Villanova.

Totes aquestes dretes, desavinyades, excepte quan cal tocar la tecla de l'anti-república, no poden ni acceptar la responsabilitat de governar; és clar que provocarien una gran revolució dintre el país, si no és que preferien fer abans una mica de guerra civil entre elles, sempre jugant a la puja del dretisme.

Aquesta gran feblesa de les dretes artificials que beneficien d'un moment sentimental, però sense poder collir-ne els fruits, s'encomana a tots els ressorts de l'Estat. Per ara les primeres víctimes són aquests pobres radicals que literalment deixaran els ossos, un dia o altre, a qualsevol cantonada política. I entre els uns febles i els altres afeblits, la nació no es sent governada. L'actual Parlament, amb el seu desori crònic, és la viva imatge del país, i, traduït al carrer, són les vagues inacabables, els tumults a la sortida dels mítings i els altres lamentables excessos, que són símptoma evident que el país no ha trobat el seu centre.

Es clar que tot aquest drama es descab-

della a l'espanyola; és a dir, d'una manera tova, en una mena d'aquí caic aquí m'aireco. Les paròdies de feixisme en un ambient tan poc vivit s'enorren fins el genoll dins l'aiguamoll de la situació i no són perilloses per elles mateixes. Es més temible el desconcert de certs sectors populars, també desordenadament extremistes, que podrien reviscolar, de contrapoc, el vell i tronat militarisme. Però per ara la misèria supera el mal.



Desori al carrer, traducció del desori de l'actual Parlament de Madrid

Escrivim això quan s'està fabricant el quart gabinet Lleroux, que serà una petita variant del tercer, segons sembla. Lleroux és el signe zodiacal de la situació de la República. Els astròlegs no en dedueixen gran cosa bona. Aquest republicà, deixeble de la Restauració, no pot donar, si l'atzar no ho adoba, altres fruits que els d'un marquès d'Alhucemas qualsevol.

Però si es donés el cas, Catalunya no és la de l'any 1923. L'any duien la seva política unes dretes vivint dintre una campanya de vidre, palatines, sucades dins la conspiració anticonstitucional. Avui els seus dirigents estan en contacte amb totes les seves masses populars. El joc és ben distint. Sense cap mena de fatxenderia podem dir que a la capital de la República això ho sap tothom, i els uns planyent-se'n, els altres conhortant-se'n, confessen que, per ara — i per sempre sigui — constituïm el baluard més ferm de la llibertat i del règim.

### De Dijous — a Dijous

#### UN FANTASMA VIVENT

—«Sóc un vell conspirador. Preparo la IV Internacional.»

Enmig d'un món cada dia més nacional, la declaració que acabem d'escriure sembla eixida de boca d'un fantasma. Adhuc ens imaginem que els magistrats i policies, en sentir-les pronunciades pel propi Trotzky, dins d'aquell cau amagat, allà al poblet de Barbizon, devien sentir el mateix calfred que passà per l'espina dels que descobriren la mòmia de Tutankamon. Tot un passat esvanit tornava a dreçar-se, en una mena de veu d'ultratomba.

Trotzky, l'home que no vol apèndre les lliçons de la realitat, ocult com un alquimista cercant la pedra filosofal o l'elixir de la llarga vida, és una figura trista i simbòlica. Fracassat dins la revolució russa, aquest ultra-roig ja no pertany, pràcticament, a la llista dels vius, el seu reialme no és d'aquest món. Tancat amb pany i forrellat, conspira, conspira...

Mentrestant els pobles fan el seu camí. La crinera i les barbes de Marx es fan velles. La política desnacionalitzada automàticament s'acaba en un nacionalisme rabios sota un règim despòtic. Hi ha la gran massa que treballa i no es deixa imposar les teories. Per tal de no ésser proletaritzada aplica el remei, vell com el món, del patriotisme tirànic.

Però Trotzky encara conspira: conspira ell tot sol, voltat de llibres. Com un fantasma, solament es relaciona amb altres fantasmes. La seva IV Internacional es va perfilant, cada cop més d'acord amb les doctrines del Mestre. Una emoció teològic-social s'empara del pit dels conspiradors solitaris.

Però ara el bell joc s'ha vist descobert. Han esbotzat la cripta i penetra un raig de sol. Cal que la foguera goja es fongui i lloc i recomençar els encanteris vituals i aparellar les fórmules cabalístiques.

Heus ací un epíleg escaient a la Revolució Russa. Podria titular-se Quinze anys després. Stalin al poder, l'exèrcit rus, la política asiàtica dels tsars, les mateixes aproximacions diplomàtiques amb França, el règim de treball que hauria somiat Pere el Gran, altre cop la Santa Rússia.

Perdut en un recó de França, Lleó Trotzky va conspirant d'esma.

Però, què us hi jugarieu que, la bona veritat, s'enyora terriblement de Rússia i sent un odi instintiu als japonesos? Però, així i tot, prepara la IV Internacional; la millor, la que mai no passarà d'un somni...  
R. LL.

A la pàg. 6:

Poesia, ciència i religió, per Francesc Pujols.

A la pàg. 2:

Al cap de tres anys. De la gesta de Galán al triomf dels agraris, per Esteve Calzada.

## MIRADOR INDISCRET

#### El polític l'etiqueta i el sastre

El matí del dia 14 d'abril, a Girona, com en altres ciutats, tingué lloc una gran revista militar. En el grup de les autoritats, hi havia el senyor Prunés, el delegat d'Ordre Públic, vestit de smoking.

El Comissari de la Generalitat i sastre d'ofici, senyor Puig i Pujades, s'adreçà al senyor Prunés:

—No sabem que el smoking es porta a les nits? Podíeu venir d'americana...

El senyor Prunés enrogeix, i cerca l'excusa:

—No he vingut d'americana... perquè aquell vestit que vós vàreu fer-me em ve estret!

#### Diputats poliglotes

Una penya habitual al Cafè Catalunya, coneguda pels *Difícils*, celebra anualment un àpat per commemorar la proclamació de la República Catalana.

Enguany, a l'hora de les postres i dels discursos, diversos concurrents demanaren que parlés el senyor Farreres i Duran, diputat al Parlament de Catalunya. El senyor Farreres, sempre tan modest, es feia pregar. Finalment, vençut per la insistència, s'aixeca.

—Zenyors: Parlaré si és que algú de vot-zap el papizot i vol fer-me d'interpret...

#### Fervor republicà

Una senyora es presenta en una oficina de correus amb el propòsit de trametre dos pergamins, un destinat al President de la República i l'altre al cap del Govern. El que més interessa a la senyora és que els dos pergamins arribin exactament el dia 14 d'abril en poder dels seus destinataris. Per això s'interessa per la forma d'aconseguir el seu propòsit.

L'oficial de correus li diu:

—Això pot enviar-ho certificant com a impresos.

—Es que tinc un gran interès que no es retardin. Voldria que el mateix dia 14 d'abril aquesta expressió del meu entusiasme per la República fes el seu efecte davant dels dos il·lustres presidents.

—Aleshores certifiqueu-ho com a cartes, però li costaran dues pessetes cada una... a la reina Victòria, certificats, que me'n van costar onze.

#### Compensació bancària

Dos pesos forts de la nostra banca comentaven la mort ocorreguda darrerament a la Banca Arnús, i un d'ells es dolia de la manca de solidaritat (sic).

—Com voleu que us ajudem? — replicà l'altre... No pretendreu pas que fem suïcidar un ordenança de cada Banc!

#### N'hi havia per riure

El plorat Josep Llimona era un home de conviccions i molt poc pagat de vanitats. Per ell mateix sabíem una anècdota reveladora.

Era durant els maneigs que provocaren l'adveniment de la dictadura, i el darrer Borbó, desitjós de fer-se a Catalunya amics agrariats, decidí de crear tres marquesats nous de trinxà i donar-los, l'un, a un representant de la indústria — si no recordem malament, en la persona d'un dels Bertrand —, l'altre a una figura de les lletres, Angel Guimerà, i, finalment, el tercer a un representant de les arts, Josep Llimona.

Els passos començaren prop de la persona d'aquest darrer, creient que si ell acceptava, els altres hi posarien menys dificultats.

La diguem-ne comissió que va anar a parlar amb Llimona, va rebre el refús més definitiu. Aleshores, algun comissionat va plantejar la qüestió de com donarien compte de la gestió, i es pensà acudir a allò de la distinció que s'agraeix molt, però la modestia i manca d'ambició no permeten d'acceptar, etcètera, etc.

El gran escultor va interrompre vivament: —No, no. Diguin, senzillament, que, en conèixer la proposició, m'he fet un tip de riure...

#### Comissari per damunt de tot

Pel Cafè de la Rambla corre un estudiant afiliat al B. O. C., que recull diners per tal de fer sortir un setmanari que serà òrgan emboscacat de l'esmentat partit comunista.

Entre els voluntariosos donants es compta un cert comissari de beneficència, adscrit a l'E. R. de C., el qual pescà aquest càrrec quan les agües del primer Ajuntament republicà eren més mogudes.

Hom li preguntà per què ell, republicà liberal i democrata, ajudava la premsa adversària i, encara més, d'accentuat matis dictatorial.

—Oh! Ja veureu — digué —. Convé estar bé amb tothom. Pot venir un canvi de situació que anul·li el meu nomenament de comissari, i, en aquest cas, sempre tinc l'esperança d'esdevenir comissari del poble...

#### L'obsessió

El diumenge de la setmana passada s'estrenà al Centre Catalanista Badaloní, de la veïna ciutat, una obra titulada *El fill del senyor Gold*, de Lluís Elias.

*La Veu de Catalunya*, en donar-ne compte als seus lectors el dimecres següent, deia que l'esmentada obra havia estat estrenada al Centre Catòlic Badaloní.

Lluís Elias, comentant el lapsus, deia: —Es l'obsessió, no ho poseu en dubte. A *La Veu de Catalunya* pateixen de mania catòlica amb la mateixa virulència d'aquells que la pateixen persecutòria...

#### Ara resulta que té penellons

Malgrat els consells que li donava un dels nostres col·laboradors en el número darrer, Emma Maleres ha reincidit, i diumenge passat i per al guitarrista Miquel Borrull. Francament encoratjador!

A la sortida, unes noies deien:

—Quina *Mort del cigne*! Això és una *Mort de l'Ànec*! I quines puntes tan trontolloses...

—Trontolloses? Haguéssiu vist les que gastava aquest hivern. Aquestes puntes? Res! Aquelles havies d'haver vist! No eren d'acer, sinó de mantega.

—Així ha progressat?

—Creu-t'ho! Ja ho veuràs l'hivern vinent.

—Per què?

—Perquè el papà de la grassoneta Emma es justificava d'aquesta manera davant uns admiradors desolats: «No en facin cas. Es que la nena té penellons, saben?»

Només li faltava aquesta! Ara resulta que té penellons. Evidentment, això dels penellons, per a una ballarina de puntes, és un seriós handicap.

#### «Jo en vui ésser miss, miss...»

Fa anys es popularitzà un cuplet que començava: *Jo en vui ésser miss, miss...* La senyora Alonso, la creadora del cuplet, el cantava amb ulleres de carei, sabata de taló baix i vestit estrofalor. En aquell temps, una miss era una dona lletja.

Avui, en canvi, per miss hom entén una xicoteta jove i bonica. Però el cuplet és el mateix: *Jo en vui ésser miss, miss...* Totes les noies volen ésser miss.

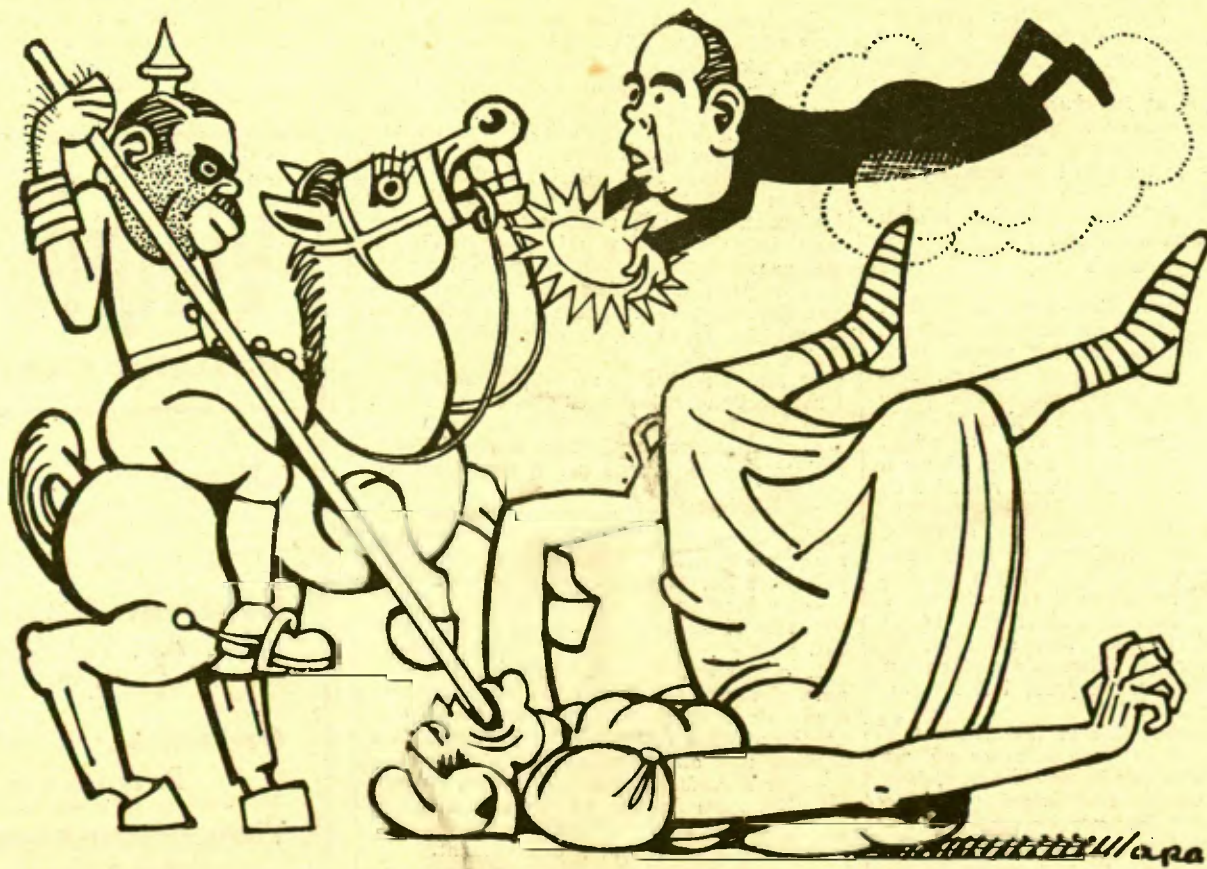
I a fe que gairebé la que no és miss és perquè no vol. Les noies... i els xicotets. Perquè en una revista gràfica madrilenya hem vist una doble pàgina amb les fotografies de les *señoritas catalanas aspirantes al título de miss España*. Una d'aquestes *señoritas* era Miss Barrio Chino; i aquesta miss fou elegida fa dues setmanes a La Criolla, entre els invertits habituals en aquella casa!

I, encara, hi ha títols de miss que resten al mig del carrer, perquè no hi ha cap noia que els reculli. A l'Ocell de Foc no fou possible elegir una Miss Dibuixants, per la raó que no es presentà cap noia que aspirés al títol. Els membres del jurat, seleccionats entre el més lluit del ram del llapis, acordaren repartir entre llurs respectives espeses els rams de flors que hom destinava a la futura miss i a les seves dames d'honor, i marxaren sense fer gaire soroll, perquè el públic no s'adonés del fracàs de l'elecció.

En canvi, hi ha noia especialitzada en l'agavellament de títols. Hi ha qui ha tingut ja una corona i ha figurat en no sé quantes corts d'honor. Aquesta persistència, però, de vegades ocasiona molts disgustos. Ho digui si no Miss Districte V d'enguany. La nit en que a l'Olympia elegiren Miss Barcelona, en veure's preterida, Miss Districte V armà un gran avalot. I vetací que l'endemà, al Palau de Belles Arts, es procedia a l'elecció de Miss Primavera. Miss Districte V tornà a provar sort. Tot anava molt bé; la noia figurava entre les set senyorettes finalistes. Ara ens treurem l'espina!, devia pensar. Però, aï!, que la banda és cenyida a una altra senyoreta... Sense que ningú del jurat pogués evitar-ho, miss Districte V saltà de l'estrada, esguerrant la simetria de la Cort d'honor, i en un angle del saló feu un míting sorollós, corejada dels seus admiradors.

\*\*\*

Per si a Barcelona no hi havia encara prou miss, diumenge baixaren les foranes. Inflació de miss! A la tarda, s'exhibiren per la pista de la Monumental, dalt d'uns cot-



LA DIADA DE "SAN JORGE"  
Sanjurjo mata l'aranya



De la gesta de Galán al triomf dels agraris

xes ornamentats que l'empresa i el Comitè de festes en deia goyescos. Per la porta de la quadrilla, anaven sortint cotxes i més cotxes. El públic, galant, aplaudia les quatre belleses que els ocupaven. Però vetaci que apareix el darrer cotxe, dalt del qual anaven tres noies i un home. Tot va ésser veure el mascle, com canviar-se l'ovació en una bronca formidable. El senyor Noguera, rector del Full Oficial, que era l'home en qüestió, saltà del cotxe tot escorregut i desaparegué dintre la barrera.

A la nit, al Palau Nacional de Montjuïc, fou l'apoteosi de les miss. Mai no n'hem vistes i trepitjades tantes de juntes! Ultra les aspirants al títol de Miss Catalunya, arrengraderades dalt de l'estrada, soltes per baix de la sala circulen i ballen una infinitat de miss. Els espectadors de bona fe han de fer qui sap els treballs per poder anar delletrejant les bandes en les quals consten els títols.

—Mira, tu: Miss Ateneu Re... — i aquí l'home ja es perd i para de confegir. La senyoreta alludida, però, tot amable, para de ballar i ajuda al perdut: —Ateneu Republicà Radical de la barriada del Camp d'En Grassot. Somriu, i continua ballant.

Després, quan el públic ja s'impacienta i comença a donar mostres de protesta, s'organitzen les miss de dalt de l'estrada, es fa el silenci, i l'actor senyor Palacios agafa una botzina i engega: —Atenció! Se ruego al público... L'escàndol no el deixa acabar: «En català! En català!», crida tothom.

El speaker encaixa la planxa i torna a començar: —Atenció! Es prega al públic, etc.

I hom comença la presentació de les miss. Pobretes! N'hi ha que han perdut les bandes. D'altres que ensopegen de l'emoció. A costat nostre, un exaltat demana a crits que vol conèixer els pares.

El públic, només que en cinc minuts, té ja les seves preferències. Les miss més aplaudides són les representants de la Seu d'Urgell, de Lleida i de Girona. Es diu que la lluita pel títol de Miss Catalunya està plantejada entre aquestes darreres...

Aviat sortirem de dubtes. El speaker lleigix una mena de pergamí amb el veredict del Jurat i... —Per majoria de vots, és proclamada Miss Catalunya la senyoreta Carme Albertí, Miss Girona.

Emoció, petons, magnèsis, ovacions, xiulets, Segadors i Himne de Riego. Ja tenim Miss Catalunya 1934. Podem anar a dormir tranquils. La miss anterior, la senyoreta Gaby Rigoberto, ha cenyit la banda a la seva successora, mentre els lleidatans escampats a la sala fan sentir, encara, algun xiulet escadusser.

Nosaltres, conscients del moment històric, abans d'abandonar el Palau i de llençar-nos Montjuïc avall, hem volgut veure de prop l'eleidat. El nostre examen ha tingut lloc a la sala de lectures del Casino Albertí...

La feien girar com un maniquí, cercant-li tots els angles i totes les posicions. I vinga magnèsis! —Aquesta noia la fumareu... —adverteix un bromista.

Però els fotògrafs no tenen cor, ni davant de l'espectacle d'una mare que és delia, emocionada, per a besar la seva filla triomfadora.

I mentre els fotògrafs disparaven placa darrera placa, evolucionava per darrera la Miss un grapat d'aficionats a polítics i d'aficionats a periodista, que feien l'inimaginable per a sortir retratats amb la noia. Tot era estirar el coll.

Llestos, a la fi. Una sèrie de braços es disputen l'honor d'endur-se'n la Miss altra vegada al ball. Mentrestant, Miss Barcelona, Miss Tarragona i Miss Lleida roden per allí mig abandonades, gairebé a punt de filosofar sobre la banalitat de les glòries terrenals.

Finalment, Miss Catalunya ha pogut abraçar els seus familiars. I les seves primeres preocupacions són per un objecte de arte que la generositat dels organitzadors i d'una casa comercial li havien ofert: —Ens emportarem això, oi, mama?

«Això», és un trasto d'un mal gust definitiu. Uns cavalls i uns genets de guix, pintats. I la marca d'un producte al sòcol. El públic considera el objecte de arte i no es pot estar de dir: —Quin mal els ha fet aquesta noia, per a donar-li això?

Després, en veure com els obsequiosos, els periodistes i els aficionats atabalen la senyoreta Carme Albertí, Miss Catalunya 1934, nosaltres ens repetim la pregunta: —Reallment, quin mal els ha fet aquesta noia?

Hem deixat molt endarrera Lleida, amb les seves insuportables boires, la seva admirable vitalitat de segona ciutat de Catalunya i la magnífica silueta de la seva Seu. Travessant, carretera enllà, aquestes terres d'Aragó, hom comprèn, sense gaire esforç, l'emigració de la gent del camp. Planúries immenses de terra seca, àrida, improductiva, tota ermots i pedruscall; terra que no s'empassa altra aigua que la que cau del cel. De Monçó en amunt — Corts de Monçó,

que simular un exceso de trabajo en la tienda. Me ponía a la entrada misma de la puerta de la calle para, días después, quitarle importancia al hecho de tener encendida la luz en la trastienda a altas horas de la noche. Y así, allí donde estaban Galán y Hernández y Pío Díaz y los demás, los vecinos y el sereno creían que estaba solo yo y se murmuraban: «¿Cómo trabaja Alfonso!» Com que sembla que el rellotger està engrescat en la relació, el deixo amb el meu

barroca catedral, dalt de tot de la ciutat. El Coso, la via més important: molt de comerç i amb botigues ben ateses. Algun edifici nou: Correus i Telègrafs, Delegació d'Hisenda, en un magnífic estil aragonès pur. També Olímpia, un excellent teatre. Bastants cafès.

Plou amb força intensitat i els carrers estan intrasitables. Jo no he vist un altre poble amb més fang que aquest. El cotxe s'ensorra i els vianants han de vigilar molt si no volen que els deixin el vestit com nou. Es veu que també l'Ajuntament d'Osca té el seu Vachier perquè, en anar a emprendre un carrer, un urbà molt mudat se'n acostia i ens diu, en el més graciós dels andalusos, que aquella direcció està prohibida.

Observem que pels carrers patrullen guàrdies d'assalt armats de carrabina i que hi ha molta vigilància a la porta dels bancs i dels edificis públics. Ens informem que la població està una mica intranquilla: la F. A. I. hi havia establert una sucursal, amb grans existències en tots els articles de la seva especialitat: pistoles, bombes, metralla, municions. En un altre ram: proclames i manifestos. Però algú —tal vegada un competidor — ho va fer córrer i ho va xerrar a la policia de l'Estat burgès. I aquesta, és clar, es va fer mestressa de tot, i el que ho va fer córrer ha tingut de fugir perquè la F. A. I. no perdona a sus enemigos, com vaig llegir en una paret fa pocs dies, encara que, naturalment, no amb una ortografia tan correcta.

Cap a mitja nit, quan els cafès comencen a tornar-se deserts, veiem gent que s'enamina tota cap a un mateix carrer, estret i fangós. Inquirim: aquella gent va a un music-hall recentment obert al lloc on abans hi havia un frontó. I l'arrendatari del local es guanya millor la vida amb el nou negoci, aquest music-hall de quart o cinquè ordre, amb quatre pobres noies que omplen, avui, totes les apetències sexuals d'aquesta capital que tindrà, ben bé, els seus quinze mil habitants.

Cementiri municipal, a dos quilòmetres de la Ciutat. En la visita se'n ha afegit un nou company, català també. A l'entrada, tots tres, sense dir-nos res, sentim un alè d'emoció.

El porter ens ha indicat on hem d'anar. Travessem una mena de porta provisional feta a la paret que abans separava el cementiri catòlic del civil. Deu o dotze tombes. Veiem flors damunt d'una d'elles i ens hi acostem. És aquesta: «Aquí descansan los restos del capitán Fermín Galán.» Un estel precedeix la data del naixement; una creu, la del sacrifici. Grandesa de Galán sota la simplicitat de la tomba. Tornem al recinte catòlic.

Mentre cerquem la sepultura d'Antonio Hernández, ens mentim humil — una tomba magnífica, de marbre i amb uns esplèndids relleus. Quan hi som al davant, llegim el nom del general Las Heras que amurió en cumplimiento de su deber. Del seu deure? Las Heras era el governador militar d'Osca en aquell desembre i, tot i complicat en l'aixecament, preferí sortir a fer front a les tropes sublevades. Anava a fer foc contra els altres, i els altres se li avançaren. Fou l'única víctima que els rebels inferiren als lleials.

Ja hem trobat el nínxol número 115. Simple, tot plegat: un retrat de García Hernández, una cinta dels colors de la República amb un recordatori, una petita inscripció. Al costat, dues plaques d'homenatge: una de la Jovenut Republicana de Monistrol de Montserrat; l'altra, d'uns companys seus de l'arma d'infanteria.

Galán i Hernández; Las Heras. Dues actituds; la mateixa fi. Els dos companys i jo desfilèem cap a la porta, portant als llavis un silenci homenatjador.

L'endemà he anat a veure un botiguer d'Osca. Feia temps que no ens havíem vist i la retrobança ha estat cordial. Tot anant-hi, he recordat l'enfurimament d'aquest home, aquell maig de 1931 — al cap d'un mes d'instaurada la República —, a la sortida d'un míting republicà celebrat a la Plaça de Braus d'Osca amb motiu de l'arribada d'Alvaro de Albornoz, que aleshores era mi-



Plaça de la ciutadella de Jaca

record de Catalunya! — hom s'explica, només que a través del paisatge, el fet diferencial. No caldrà pas, al mig de la carretera, la fita que separa Catalunya d'Aragó; n'hi ha una altra de natural. No és exageració ni xovinisme.

El nostre petit Fiat fa honor a la novetat de la seva matrícula — un cinquanta tres mil de Barcelona — i avança segur, carretera amunt, esquivant clots i devorant quilòmetres, a una velocitat que a mi, conservador de la meua integritat física, m'esvera sovint i em fa donar la veu d'alerta al company que condueix al meu costat. Poc abans d'entrar a Osca, el nostre cotxe fa fugir corrents un ruc que hi ha a un marge de la carretera, i el bon aragonès que el duia té feina a empaitar-lo i a fer-lo deturar.

No ens deturem a Osca, passem de llarg Ayerbe. Ja els veurem al retorn. Anem a Jaca per uns afers particulars i ens convé arribar-hi abans de l'hora de sopar. Pireneu amunt, la carretera és cada vegada més deserta i de poble a poble hi ha un grapat de quilòmetres.

—Si ens passés quelcom — dic al meu company — quan ens recollirien ja no hi hauria res a fer.

Es segurament aquesta reflexió meua, més que l'ascensió de la carretera pirenenca, el que l'obliga a alentir la marxa. Acabem les llums d'una transformadora d'electricitat. Poca estona després, Jaca. A l'entrada, la tanca del camp de futbol, ratllada de blanc i de blau, de lluny i il·luminada pels reflectors del cotxe, ens dóna la sensació d'un envelat de festa major a Catalunya.

Hotel de Pireneus. Bona calefacció. L'entrarjolat, ací, és substituït per pisos sencers de fusta. Sota l'ull vigilant de la secretària — jove i bonica — omplim com cal el full de viatge.

—¿Me hacen el favor? I pugem al primer pis, precedits d'un noi que ens puja l'equipatge i d'una vella cambra que ja em coneix de temps: no és la primera vegada que vaig a Jaca i se'm considera com a client de la casa.

—Habitación 17, la que ocupó el pobre Galán — fa la cambra.

I el meu company obre uns ulls com unes taronges, suggestionat per aquest nom. Li endevino la suggestió i cedeixo a ell l'habitació 17. Jo em quedo amb la 20, que és l'altra que ens ha estat assignada.

Mentrestant, la vella cambra — a l'estil de la noia que a Valldemossa m'ensenyava la cèl·la de Chopin — mostra al meu amic el pany de paret on Fermín Galán tenia la seva tauleta de treball, el recó on va deixar el maletí, farcit de plans i de documents, aquella freda matineda de desembre; li obre la porta del balcó, que dóna davant per davant de l'entrada a la Ciutadella on, fraccassat el cop, foren portats els presoners revolucionaris.

El meu amic va per donar a la cambra una gratificació i ella la refusa. Decididament, la cambra fa de bona fe el paper; hi ha adhuc una certa emoció en les seves paraules.

—Pobre Fermín; tan bueno como era! I se'n torna, escales avall, cap a la seva feina. El meu amic, que és una mica donat a les coses de la història i un tros ingenu, em pregunta: —Com és possible que no hagin convertit en museu aquesta habitació?

Després de sopar hem anat al Casino. Confortable del tot, un veritable Casino, però amb el mateix ambient provincià de tots els casinos de poblacions similars. Tertúlies de botiguers, de personalitats de poble i de gent d'uniforme i estels a la màniga. Nosaltres ens estem a un recó, al costat d'un escalfapanxes que s'ha sabut situar a la nostra època i ara estatja un radiador de calefacció.

Entra, al cap de poc, Alfonso Rodríguez, el rellotger revolucionari que ha llegit dues vegades pels carrers de Jaca el ban de proclamació de la República: el 13 de desembre i el 14 d'abril. Ara és regidor socialista i bibliotecari del Casino. Ens saludem. El meu amic el recorda d'haver-lo vist en un film a base dels fets de Jaca, i li ho diu. Alfonso el fa callar: —Vamos, hombre. Que no me vengan con más películas. Si lo lleigo a saber no me presto. ¡Pues mira que hacer salir en el film a una muchacha que está enterada de todo porque, con buen fin, nos ha venido a seguir en las conspiraciones! Con lo secreto que era todo aquello, en una mujer podíamos confiar. ¿Le parece?

El meu amic, intrigat, no li diu ni sí ni no. Alfonso segueix: —Previamente a la conspiración, yo tuve

company i me'n vaig a saludar un antic amic meu que acaba d'arribar al saló i és precisament un dels mòbils del meu viatge. Al cap d'una estona, veig que Alfonso també s'aixeca i es dirigeix a mi. Li pregunto, somrient: —¿Qué, a trabajar? —No; a dormir. ¿Vendrán mañana por la tienda? —Veremos. Creo que el tiempo nos aprenderá algo. —Entonces, hasta obra. —Adiós, Alfonso.

—¿Qué, a trabajar? —No; a dormir. ¿Vendrán mañana por la tienda? —Veremos. Creo que el tiempo nos aprenderá algo. —Entonces, hasta obra. —Adiós, Alfonso.



Torre de la presó de Jaca, on estigué pres Casares Quiroga

I, efectivament, l'endemà jo no vaig anar a la botiga del rellotger per manca de temps. Però va anar-hi el meu company que, per cert, en va sortir engrescadíssim. Vaig comprendre com li havia plagut de contemplar de prop tot allò que tenia alguna relació amb la gesta del 13 de desembre.

Ja hem deixat Jaca, tota menuda, tota tranquil·la, amb un cel que, segons els entesos, prometia una pròxima neu. A la sortida, encara, he volgut fer passar el meu company per l'empornada Plaça de la Sublevación i li he ensenyat el lloc on van caure els dos carrabiners que, suïcides, no volien rendir-se el dia de la revolució.

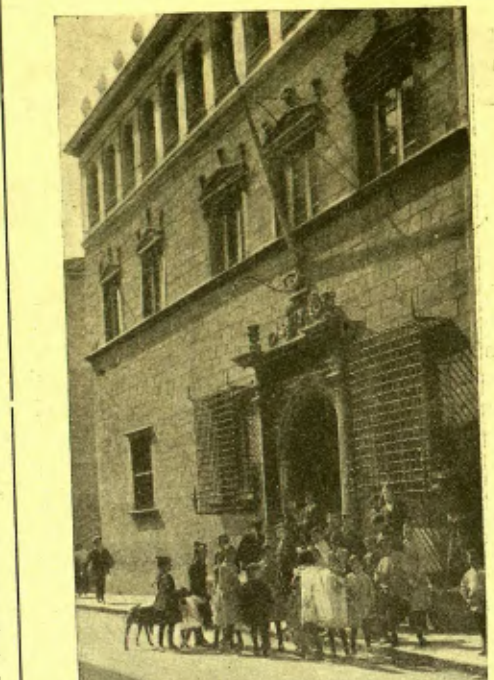
Hem arribat a Ayerbe, a entrada de fosc i plovent. Cau una aigua menuda però gelada. Deixem el cotxe a la plaça major, la que va servir de campament general als homes de Jaca. En aquesta mateixa plaça — esbarjosíssima — es passejava d'ací d'allà, la nit del 13 al 14 de desembre, Fermín Galán amb els seus, nerviós, inquiet, esperant l'hora de l'alba, sense pensar que no fóra preciament l'alba el que els esperava, sinó un crepuscle, tràgic i sagnant. En aquesta plaça es repartiren armes i foren reclutats nous soldats per a aquell exèrcit alliberador.

Anem a veure un comerciant que era alcalde del poble quan la revolució i es va passar unes quantes hores al calabós municipal, ple d'immundícia i de rates. S'explica: —Lo horrible no era el calabozo; era el no saber el tiempo que uno se podía pasar allí.

I, comentant l'actual situació, conclou, amb el despit de l'home vençut que torna a aixecar una mica el cap, un despit que ha tingut prou temps d'anar acumulant en aquests tres anys darrers: —Los agrarios son un mal menor, no una solución. Para España no hay obra solución que el fascismo y la dictadura.

Ens deixa convençuts, evidentment. —Oscá. Cases rònegues. Un Casino enorme, però que cau de vell. Una Diputació Provincial que fa llàstima. Una magnífica

nistre de Foment. Anarem junts el botiguer i jo. Un orador saragossà va culpar els veïns d'Osca d'haver tolerat l'afusellament dels dos capitans de Jaca. Després de pronunciacions aquestes paraules, qui coneix el temperament aragonès no s'estranyarà que aquell míting acabés com el rosari de l'aurora. El mateix vespre, a tots els cafès de la població hi havia plecs de signatures per a sol·licitar la separació de l'orador saragossà de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre,



Fatxada de l'Ajuntament de Jaca, on onejà la primera bandera de la República

en la qual tenia el càrrec de representant de l'Estat. A la sortida, el meu amic botiguer em deia: —¿Qué se han creído esos! Nosotros no admitimos lecciones de republicanismo. Y si no, ya lo veremos en las próximas elecciones.

I no era el meu amic sol a dir això; tota la província era igual: galanista fins al capdamunt. Galán era un màrtir, i posar-se al costat dels màrtirs és una cosa que sempre ha estat bé. Vingueren les eleccions a les Constitucions i sortiren els radicals, que encara aleshores semblaven republicans. El meu amic havia votat la «candidatura de la insurrecció», a base dels capitans Sediles, Salinas i Francisco Galán. Però, en les darreres eleccions de diputats a Corts, Osca, la «republicaníssima» Osca, ha donat també la victòria als agraris, amb Royo Vilanova al cap.

En entrar avui a la botiga del meu amic, pensant en tot això, no m'he sabut estar

—¿Qué desastre! M'he equivocac de mig a mig. Per a ell les eleccions no han estat un desastre, sinó una satisfacció: ha votat els agraris i, naturalment, està radiant. Vol justificar-me la metamorfosi:

—Las izquierdas lo han hecho muy mal; sobre todo, Domingo en Agricultura y Largo Caballero en Trabajo. Las derechas van a hacerlo mejor; no le quepa duda.

Hacerlo mejor vol dir no tocar-los la butxaca. I l'esperit galanista, doncs?

—Luego me enteré de que Galán era medio comunista.

Definitiu, no? Malauradament, no és aquest botiguer sol a pensar així; és tot Aragó, és mig Espanya. Al cap de tres anys justos de la tragèdia de Jaca, la República que aquells homes iniciaren ha anat a parar a les mans dels seus propis enemics. Si Fermín Galán pogués treure el cap per damunt d'aquella tomba que jo vaig veure, i veia tot això, renegaria d'haver-se aixecat i perdut la vida per un poble així.

ESTEVE CALZADA

GUTEMBERG, S. A. Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques. Agullers, 1 i Via Laletana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

El sastre de la joventut SANITJAS BAIX DE SANT PERE, 50 TELÈFON 25658 BARCELONA. Exit en la mida Corbates inarrugables Bijames a bon preu JAUME I, 11 Teléfono 11655

Viatges Marsans, S. A. Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA. Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària. Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme. Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

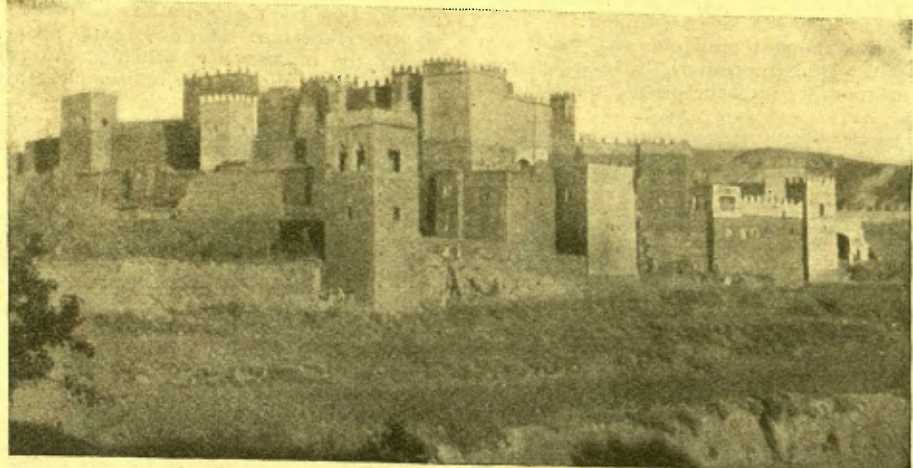


RESTES FEUDALS

# Els grans senyors de l'Atlas

Amb les operacions que estan finint els francesos donen per llesta l'ocupació total i efectiva del Marroc. Dominats i sotmesos els ferotges habitants de l'Anti-Atlas, que no havien conegut senyor ni govern que els emmoldessin amb cap disciplina ni els imposessin cap jou, les columnes franceses han pogut dedicar-se a fer cavalcades per les planures del Sahara marroquí, fer acte de presència als oasis propers a l'Algèria meridional, imposar condicions als nòmades acam-

tàpia com una rialla de les coses irreductibles. Fa cinquanta anys, un aventurer com tants d'altres que surten espontàniament per totes les terres del Mogreb, Si Madani, va aconseguir que cristallitzés entorn seu la força dominatriu de la tribu dels Glau i va arribar a imposar la seva jurisdicció damunt la major part de l'Atlas. Obrava com delegat del Maghzen quan li convenia, i com líder de la independència



La casba de Teluet, castell feudal des d'on regnava Si Madani

pats amb els seus ramats vora els rius que, baixant de les altures nevades de l'Atlas, s'escorren cap al sud, fins a perdre's xuclats per la sorra morta de la hammada. L'etapa darrera de les operacions és fàcil i senzilla, perquè és un corollari de la dominació de l'Anti-Atlas, feta efectiva el mes passat, i perquè tota la resta del Sahara ja obeeix a les banderes d'Europa.

Per això els francesos canten victòria definitiva i recorden el camí seguit per la seva dominació del Marroc: desembarcaments primers, operacions de Xauia, presa de Marraqeiu, revoltes i assassinats de Feç, campanyes d'Abd-el-Krim, reducció de la taca de Taza que era un illot d'independència, conquestes de l'Atlas i de Tafilalat i, enguany, reducció dels refugiats a l'Anti-Atlas i planures del seu peu.

Així, «com una taca d'oli», s'estenia la dominació francesa posant en pràctica la fórmula de Lyautey: preparació diplomàtica llarga i seguida per part dels organismes polítics del Protectorat, i a darrera hora, quan les negociacions aparegessin infructuoses, sobtada i dura rèplica militar que revelés tota la força de França.

Els tres Atlas han retardat fins enguany la terminació de les campanyes guerreses, perquè tot el massís actuava com un castell roquer inaccessible i fàcil de defensar. Les seves valls i planures en què els ramats trobaven herba ufamosa i els seus espadats altíssims, foradats per les estretes rieres saltadores, han servit d'obstacle a la guerra. Sabien que, dels romans encà, ningú, ni els soldans més poderosos, no havien pogut establir la seva jurisdicció en les altures de l'Atlas i tenien que ara costés sacrificis massa durs fer-hi volar les banderes de França i del Maghzen.

Els profans sentíem una curiositat viva pel que pogués ocórrer a l'Atlas, perquè aquest massís constituïx un dels pocs restes d'organització feudal gairebé ídèntica a la que tenia l'Europa de l'Edat mitjana i perquè en els seus llocs estratègics s'enlairaven les casbas, que són la darrera paraula i l'apoteosi de l'art de construir amb tàpies.

Aquesta particularitat arquitectònica de l'Atlas tenia per a mi un interès molt viu. He nascut en el poble de Catalunya en què, probablement, l'art de la tàpia ateny la més alta perfecció. Despreu de pedra i dotat d'una terra a propòsit, necessitat de multiplicar de pressa les cases, perquè la prosperitat que hi duia el canal d'Urgell implicava un augment notable de la població, el meu poble sortia bé del pas gràcies a les tapières del cèlebre Tomata — encara el veig amb els ulls de la infantesa, encimbellat en l'alta paret nua, sense res al cap sota el sol d'estiu fent ressonar el seu maçó de mestre que deixava una tapiada tan forta com si fos de pedra.

La necessitat agença l'aptitud i ara les cases de tres pisos, els magatzems i les sales d'espectacles ofereixen una impressió de solidesa tranquil·litzadora i donen a la vila un color adormit, d'ocre pastat amb pòls dels camins intransitables. Si algú arrebolés la façana desitjos que la casa tingui la nota alegre de la blancor, aviat veu escrotonar-se el postís i aparèixer la pell vella de la

bereber quan es dirigia a la gent reconquita en els replès de l'Atlas.

Des de la seva casba de Teluet, magnífica mostra de castell feudal que té certa semblança amb els castells moros dels voltants de Sevilla, dominava el coll per on passa el viari que des de Marraqeiu duu a la part sud de l'Atlas.

Més tard, quan el seu poder estigué en vies de consolidació, Si Madani s'establí més cap al sud-est, i bastí la casba de Taurit, estupenda apoteosi de l'art de la tàpia que domina la vall de l'Uarzaat.

Els muntanyesos de l'Atlas resistiren el jou dels Glau i en un combat morí Si Hassan, un dels germans de Si Madani, però de fet restà establert el poder dels Glau per tota aquella zona de l'Alt Atlas.

L'hereu de la dinastia improvisada, Si El Hadj Thami el Glau, era baixà de Marraqeiu en nom del Maghzen i ha seguit essent-ho quan els francesos han consolidat la seva dominació.

Des del seu palau de Marraqeiu ha exercit el poder feudal per tota la part central del massís, especialment per les valls formades entre l'Alt Atlas i l'Anti-Atlas. No tots els indígenes obeeixen i tributen de bon grat i l'any 1920 Si El Hadj Thami el Glau hagué de formar una jarja per a sotmetre els habitants d'una comarca que no volien reconèixer la seva jurisdicció i es tancaren en la seva casba.

Els francesos presten una bateria a la davant de la força. Com un veritable soldà, El Glau exerceix la seva força mitjançant altres senyors feudals, molts d'ells pertanyents a la seva pròpia família, els quals habiten les casbas millors, que tenen organitzades com centres de govern.

Algunes d'aquestes casbas tenen les parets altes de cinquanta metres i per dintre són veritables laberints de sales, escales de cargol i terrasses... i soterranis on gemegen presoners que no seran mai interrogats per cap jutge. Des d'allí el senyor feudal trameta als pobles i tribus nòmades el seu califat amb escorta de gent armada per imposar els tributs i administrar justícia.

Però ara tot aquest món d'aventurers convertits en dues independents i en comtes executors sembla que estava ferit de mort. La proximitat de les contrades sotmeses a França i governades per europeus i els viatges al món civilitzat fets pels homes exèrtes de les tribus, feien que la gent del país tingués la sospita que potser era millor obeir a un poder humanitzat, executor dels desig'nis d'Europa, que no pas remoure's sota la petjada irreflexiva d'un poder feudal arxidur. Això explica que la resistència dels muntanyesos de l'Atlas no hagi estat molt dura contra l'avenc de l'autoritat de França.

Fins els mateixos senyors feudals han cedit gairebé tots fàcilment, encara que algun no pugui comprendre per què no ha de seguir imponent la seva força incontrastada sobre les vides i les hisendes de la gent que viu o passa per les terres veïnes de la seva casba.

Un món vell, injust i pintoresc ha mort, però la seva caiguda és la desaparició d'un niu d'injustícies.

MIQUEL CAPDEVILA

# Mirant a fora

## Aforismes

—En democràcia—diu Louis Lizarus, director de L'Intransigeant—, la política és l'art de fer creure al poble que ell es governa.

—En dictadura—replica Paul Vaillant-Couturier, director de L'Humanité—, la política és l'art de fer creure al poble que és governat.

## Barthou i Goebbels

El bibliòfil Barthou, ministre d'Afers estrangers de França, no és amic de viatjar en avió, cosa perfectament explicable donada la seva edat.

Però això no deixa de crear una situació diplomàtica delicada. Barthou ha d'anar a Varsòvia, i anant-hi en tren, si no vol fer una marrada considerable, ha de travessar Alemanya. Hitler ha anunciat que Goebbels seria encarregat oficialment de saludar el ministre. El govern francès no jutja desitjable l'entrevista, però declinar-la no seria cortès.

Es diu que aquesta és la raó del ràpid viatge a París de l'ambaixador francès a Berlín.

## Una colònia, per favor

Si cal creure els diaris alemanys, els pobres negres del Kamerun es moren de gana d'ésser reintegrats al Tercer Reich.

Les males llengües diuen que en realitat el que passa és que Hitler donaria qualsevol cosa perquè fos tornada a Alemanya una petita colònia, tan petita com es vulgui, però sobretot ben allunyada.

El cas és poder-ne nomenar governador el capità Goering.

## Historieta vienesa

Passejant pel Prater, un amic n'atura un altre:

—Ja ho saps que el canceller Dollfuss ha resultat ferit d'una caiguda?

—Què li ha passat?

—Mira, que collia maduïnes i l'escala se li ha trencat.

## El xinès previsor

Segons el setmanari satíric berlinès Kladderadatsch — que no s'ha escapat de la sort de tota la premsa del Reich i ha de marxar al pas de l'oca —, la vigília de les festes de la coronació de Pu-Yi, emperador del Manxukuo (abans Manxukuo), es va fer un assaig general de la cerimònia. Un dignitari xinès proposà aleshores que es fes igualment un assaig general de l'abdlicació, a fi que aquesta es pogués desenvolupar, si es presentés el cas, amb tota la dignitat que cal.

## Ari contra llai

El campionat del món d'escacs encara els dos famosos jugadors Bogoliuboff i Alekhin. El primer és alemany i francès el segon, és a dir, que el campionat, que ha començat ja a Baden-Baden, posa davant per davant un ari i un llai... sinó que Bogoliuboff i Alekhin són russos de naixement, que canviaren de nacionalitat després de la revolució.

## Decadència de Carlemany

Un tal Wittekind, rei saxó que fou en una ocasió vencedor de Carlemany, figura al cap de la llista dels herois nacional-socialistes. En la història que ara s'ensenyava a Alemanya, és ell i no pas l'emperador de la barba florida el que representa la gran tradició de la raça germànica.

Carlemany, en el Tercer Reich, ha anat a menys.

Hi ha qui diu que la tomba de Wittekind es troba a Enger, petita ciutat de Westfàlia; però hi ha erudits que ho contradueixen. Segui com sigui, en la tomba atribuïda al rei saxó, figura una creu gammada, i això ha posat molt contents els nazis, que ara tenen un argument més per a demostrar que Hitler, representant el símbol del deu de la llum, està entre els antics germànics, no ha fet sinó renaixen una antiga tradició nacional.

## Marguet contra Marx

El ministre francès del Treball, Marguet, és considerat ja com un reaccionari pels neosocialistes, els seus antics partidaris. Per a refermar llur opinió, Marguet no s'està de dir:

—No he estat mai marxista. Ja quan tenia dinou anys deia que la lluita de classes no és un fet social, sinó un punt de vista pedagògic. L'Europa central ja se n'ha desfet, i tot Europa no tardarà gaire a desfer-se'n.

—I Anglaterra?

—Anglaterra? Si trobeu un sol marxista a Anglaterra, fiquen-lo dintre una gàbia i porteu-me'l.

## A fitol de curiositat

Els suïssos tenen bona reputació i la Gazette de Lausanne és un diari seriós. Del contrari, la interpretació a donar a aquest anunci, trobat en l'esmentat periòdic, no pot ésser la mateixa que si fos trobat, per exemple, a El Liberal de Madrid:

«Senyoreta necessitada desitja vendre divan gairebé nou. Estaria disposada a perdre-li alguna cosa a sobre.»

## Conciliació llarga

El cònsol de Pèrsia a Karachi (Índia), que porta el nom de Hessein Khan Keyestevan, ha rebut de Teheran l'ordre de sortir cap a Xang-hai, amb el càrrec de cònsol de Pèrsia a Xima, renovant així les relacions diplomàtiques entre ambdós països, interrompudes des del segle VII.

Ja en 1920 les dues nacions havien firmat un acord, però no hi havia hagut nomenament de representants diplomàtics. L'actual xx, Reza Khan Tahleui, ha cregut que ja havia durat prou una querrela antiga de tres segles i difícil de precisar.

## L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

# Dificultats del desarmament

Es pot afirmar sense error que la pacificació definitiva d'Europa descansa únicament en la solució del problema del desarmament, i que l'únic obstacle insuperable que fins ara s'ha interposat és la conducta equívoca i bel·licosa d'Alemanya.

Quan l'ex-cap del govern italià, F. S. Nitti, publicà el llibre *L'Europa sense pau*, suposava que un retorn de l'Alemanya vençuda al concert europeu bastaria per aclarir l'horitzó i resoldre la crisi econòmica que aleshores s'iniciava i amenaçava d'assumir

l'Estat transgressor del conveni. Es oportú de remarcar que abans d'arribar a aquest extrem hi hauria altres sancions a aplicar, com la del boicot econòmic, admesa per Mac Donald, i que a la intervenció militar col·lectiva, d'altra banda, seria obligada Anglaterra també per l'article 16 del pacte de la S. de les N., i els articles 41 i 43 de la part V del tractat de Versalles, que imposen tant a Anglaterra com als Estats Units d'intervenir al costat de França i de Bèlgica en cas d'una agressió alemanya. És



Strang, Sir Eric Phipps, von Neurath, Eden i el Dr. Thomsen, a Berlín

proporcions gegantines, com en efecte s'ha realitzat. Nitti estava animat del desig de veure normalitzada la situació europea, que sense Alemanya i Rússia apareixia més incerta que mai; però demostrava no ésser un coneixedor profund de la psicologia d'Alemanya, poble vençut que no té altra dèria que la revenja. Recordem que parlant-ne amb Barthou, durant les tasques de la Conferència de Gènova, en la qual l'actual cap del Quai d'Orsay era primer delegat de França, amb Barrère i Picard, ens expressà el seu parer sobre l'opinió de Nitti amb una sola paraula: «Illusions!» Barthou, que era aleshores un dels més íntims amics i col·laboradors de Poincaré, no nodria, igual que el seu il·lustre amic, cap esperança sobre un penediment alemany. Poincaré fou succeït al Quai d'Orsay per aquell gran apòstol de la pau que fou Briand, el qual volgué iniciar envers Alemanya una política nova, amistosa, conciliant, que portà a Locarno. La història ha judicat ja, i no benivolament, l'obra de Stresemann. Alemanya jugà una carta abusant de la generositat francesa i arplegant una sèrie de concessions que li han servit per a refermar les seves preten-

veritat que els Estats Units no han ratificat el tractat de Versalles, i per això estan lliures de compromís, però no es pot dir el mateix del govern britànic.

Aquesta vacil·lació d'Anglaterra és una de les coses més incomprendibles i injustificables d'aquest moment. Debades homes com Austen Chamberlain o Wickham Steed critiquen el govern al sentit de les realitats i de les responsabilitats, fem remarcar que si en 1914 Alemanya i Àustria haguessin sabut a temps que Anglaterra intervindria en el conflicte, s'hauria evitat la guerra. De totes maneres, encara no es pot dir res sobre quines seran les decisions del govern britànic. Però hi ha algun indici, com el pas fet pel Foreign Office a Berlín per l'augment dels pressupostos militars del Reich. Berlín ha respost a la nota de John Simon, però no es sap res de precís ni sobre la seva tenor ni sobre les ulteriors decisions del govern anglès. Aquest augment sobtat i imprevist de les despeses militars alemanyes confirma tot el que declarà Hitler en el seu discurs del mes de gener, així és, que l'1 d'abril ja no tindria gens en compte el tractat de Versalles.

pregué el seu lloc a Europa, des del punt de vista polític, perquè des de l'econòmic, era gairebé l'únic país d'Europa que tenia una balança comercial sensiblement avantatjosa.

El resultat d'aquesta *rentrée* d'Alemanya en el marc europeu i amb un lloc permanent al Consell de la S. de les N. ha estat un lent i pèrfid sabotatge de l'organisme ginebrí, la trama d'intrigues per a enredar cada vegada més la situació, i una veritable revolució contra l'ordre constituït a Europa. Heus aci en poques paraules el balanç de la participació alemanya en el concert europeu, desitjada de bona fe per Nitti i feta possible per la generositat pacifista de França.

vacatòria de la Comissió general per al 23 de maig, que té la veritable Conferència, és un fet que té el seu alt valor, perquè indica que no s'han esvaït totes les esperances d'un acord i que el problema torna a ésser portat a la discussió pública i deixa d'ésser tractat només entre algunes cancel·leries.

La crisi europea no pot ésser resolta sense la solució del problema del desarmament, hem dit més amunt. I és fàcil comprendre-ho. La crisi europea, per no dir mundial, té diverses causes que la mantenen. Una, d'ordre moral-polític, és la manca de confiança recíproca, una malificança quasi hostil, encara que no aparent, existent entre els principals països, una mica per excessiu i deplorable esperit nacionalista i una mica per inconsciència dels homes que són al govern; una altra causa, d'ordre econòmic, més directament advertida pels pobles, i causada per les enormes despeses que han de sostenir els Estats per als armaments, les «despeses improductives», com les anomenava una vegada Mussolini.

Però ara ja no és qüestió de plans o de projectes de qualsevol mena, encara que tots els esforços siguin lloables. Cal veure la situació com realment és. El punt de discòrdia és Alemanya, que és un perill cert per a la causa de la pau. Alemanya vol armar-se per tal de desencadenar a Europa una nova guerra, afirmen els que no viuen d'illusions d'encà de 1914; Alemanya vol armar-se només per una satisfacció d'ordre moral, diuen altres. Ja és estrany que vulgui aquesta satisfacció en un moment en què està en joc el desarmament. Sobre aquesta divergència, que no és de forma, recolzen avui les negociacions entre París i Londres, perquè si Anglaterra és conveç que efectivament Alemanya és un perill no lluny per a la pau, l'acord amb França, amb la Petita Entesa i amb Bèlgica aviat és aconseguit, i admesa la part referent al període de prova amb control i sancions, precedida però, per part del Reich, de mesures aptes a respectar el tractat de Versalles.

Eliminades les malificances es pot pensar en el desarmament, iniciant una benèfica reducció dels pressupostos guerresos.

Esperem que aquestes negociacions s'encaminin cap a una solució qualsevulla, cosa que avui és d'importància vital per a l'ordre europeu i el reforçament de la S. de les N., l'article 16 del pacte de la qual és la millor garantia de pau. Per això, ens sembla, s'han de considerar lloables els esforços que realitza França perquè a la S. de les N. participi Rússia i tot, que demés de portar-hi una força pròpia que no es pot negar, amb la seva presència en l'organisme ginebrí obligaria Alemanya i Japó a repenir el lloc que abandonaren. Es parla també d'una probable adhesió dels Estats Units. Ginebra, gràcies al seu pacte, pot i ha d'ésser suficient per a tranquil·litzar els pobles i fer retrobar aquella confiança de què hem parlat. S'arribarà a aquest sospirat dia? És d'augurar.

TIGGIS

## ¡NERVIOSOS!

**Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia.**

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perdua de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tingun per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als excedents de la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals (fats en la seva joventut per tota mena d'excèsos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals) i intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

**Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica**

NOTA.—Dirigit-se a: **transmissió 0 25 ptes. en segell de correu per al franquici a Oficines Laboratorio Sóka-targ, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.**

**SERVEI ELECTRIC PERA AUTOMOBILS**

**REUMOLADORS "Exide"**

**GARACI ELECTRIC CARRER MOYÀ (ARIBAU I DIAGONAL)**

**RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE**



# EL CINEMA

L'ACTUALITAT

## Dues estrenes

Al Jolson, en el film *Sóc un vagabund*, és un vagabund empedernit i un poeta al mateix temps. Poeta naturalment de l'oci, que el mateix fa l'elogi dels camps, que el de la vagància. El seu gran contradictori és Harry Langdon, el pinça-papers del parc que sempre està fent l'apologia del treball.

que fóra extremament difícil de marcar on i quan la paraula esdevé música. Les improvisacions tan remarcables dels concertistes de jazz ens havien ja avestat a aquests recitatius ritmats, però no n'havíem vist mai fins ara una utilització tan sistemàtica en cap film.



«Sóc un vagabund», amb Al Jolson i Harry Langdon

Per un moment compromès en els jocs de l'amor, veurem Al Jolson desertar la seva vocació, però per tornar molt aviat al seu vagabundeig i recobrar aquella llibertat que no té preu, i és així que en acabar el film el retrobem jaient en un banc del parc i escadallitzant de bell nou el paperaire insubornable.

Heus ací doncs, quant al fons, un film que recorda *A nous la lliberté*. En un temps d'excessives preocupacions materials i en el qual l'esperit de previsió ens abassega, creiem que obres així realitzen una funció molt sana, i cal per això mateix encoratjar-ne la difusió. Parlem d'una alegria senzilla i d'un menyspreu i despreocupació per tot el que són activitats lucratives, que renten el cor de feixugues opressions. Quant a la forma, Lewis Milestone ha trobat per al seu film un ritme enjogassat i mig burlata i a més i a més de l'obra. El ritme va determinat per la música, ja que tot el film banya dins d'ella. Aire de fox que obliga a lliscar tots els ingredients en un moviment amable i que fa de molt ben seguir amb l'esperit. Al Jolson és sempre Al Jolson. Canta, però més que cantar empra sovint un recitatiu que realitza una fórmula expressiva que es situa entremig del cant propiament dit i del llenguatge estrictament parlat. Val a dir

Al costat d'Al Jolson i Harry Langdon trobem ací el famós còmic Chester Conklin i la bella Madge Evans. *Sóc un vagabund* és un film sense transcendència, però prou xocant pel seu humor original per captivar-nos de debò.

\* \* \*

Marie Dressler i Wallace Beery. L'anunci sol d'aquests dos noms és ja tot un programa. Dues figures insubstituïbles en rols com aquests dels protagonistes d'*Anna la del remolcador*. Un film tallat en captols rigorosos i fins a cert punt independents. Distrets i amb una bona col·lecció de moments emocionants perquè són amarats d'humanitat.

Ell, el marit, un taujà de marca, embriac sense remei, inútil, un gran infant en el fons, i ella, la dona, una dona de caràcter amb un amor pel seu marit que no coneix ressentiments durables, conduint aquell remolcador de vella història o substituïnt en tot i per tot el capità. Potser el realitzador, Mervyn le Roy, ha prodigat massa el diàleg, comprimit els espais, no prodigant tant, com hauríem desitjat, els exteriors, els quals, tractant-se d'un tema com aquest, són impagables. Els ports, el moviment dels molls, ja hem quedat que són de les coses més fotogràfiques del món i capaces de donar en el cinema un rendiment enorme. Cap el final, diríem que Mervyn le Roy, rescabalant-se d'aquest mínim descens, ens ofereix excel·lents escenes airejades i de perspectives ben obertes, tot i que algunes d'elles senten un xic massa el *studio*.

JOSEP PALAU

## PANORAMA

### Una sessió excepcional organitzada per "Mirador"

No som amics de prodigar els adjectius, però no hem pogut menys, per assenyalar tot seguit la característica del que serà la nostra sessió pròxima de cinema, de qualificar-la de rigorosament excepcional. En aquesta, projectarem *Berkeley Square* de Lloyd Bacon, un film d'una extraordinària originalitat, tan distint de tot el que fins ara s'ha vist, que sense nosaltres bé podem dir que la pel·lícula no s'hauria arribat a quedar a Barcelona. Ara és ací, i és ací sols per la projecció organitzada per nosaltres, la qual serà rigorosament única i dedicada a les primeres mil persones que adquireixin localitat per aquesta sessió que tindrà lloc al Fantàstic, el dia que anunciarem amb l'oportuna anticipació.

Hem de parlar llargament d'aquesta obra remarcable.

### Walt Disney i altres

Una vegada vàrem veure una fotografia d'un dels principals cinemes de Nova York, en la fatxada del qual s'anunciava amb tots els honors l'estrena d'un film de Walt Disney, com si fos una d'aquelles superproduccions per a les quals no es plany la propaganda. Pels que estem convençuts que, moltes vegades, un d'aquests films de dibuixos, encabít com de complement al programa, n'és la part més important, allò no era cap exageració, sinó que donava la categoria que es mereixen a les creacions de l'autor de les *Silly Symphonies*.

A Barcelona s'ha pogut ara constatar l'acolliment que el públic dispensa a aquestes produccions, que són la treballa millor del cinema contemporani. La setmana de programes compostos exclusivament de films de Walt Disney, organitzada pel cinema Actualidades, ha resultat d'un tal èxit, que ha calgut organitzar-ne una altra. Tot i que no es presentava cap film nou, el públic ha omplert el local; de dia, un públic infantil sobretot; de nit, les persones grans, que frueixer; tant o més que les petites en les aventures d'aquell Mickey i els seus companys, herois de llegenda que poden posar-se al costat dels de les folklòriques llegendes infantils.

Llàstima només que alguna de les simfonies en colors hagi estat donada infernalment doblada en espanyol, cosa que minava considerablement el plaer de l'espectador!

\* \* \*

Algunes publicacions europees reproduïxen sovint les autoritats d'aquell rei que des de les pàgines del *New Yorker*, per obra d'O. Soglow, distreu el públic americà. Es tracta d'un rei petit, amb la seva corona i el seu mantell d'herminia, voltat d'uns lacais imponents. El rei de Soglow és bonatxós i casolà, i no es dona vergonya de res: el pont llevadís s'alta i l'home surt a recollir, el matí, la botella de llet de l'esmorçar; una baldafa i bufa una trompeta; visitant obrint una exposició de joguines, fa ballar una colònia nudista, es treu el mantell i juga a pilota... Es comprèn que, en passar davant un mirall, es quedi parat de la seva importància i es saludí militarment.

Hom diu que aquest rei de Soglow és el rei dels dominis essent l'heroi d'una sèrie de films de dibuixos animats.

### Veredict del concurs de films amateurs de l'A. de C. A.

El Jurat nomenat per l'Associació de Cinema Amateur per emetre el veredict del seu Concurs de Films Amateurs, ha donat la seva decisió com segueix:

Copa Generalitat de Catalunya, al millor film cultural. Guanyador: Eusebi Ferré i Borrell amb el film *El vi*.

Medalla de l'Atracció de Forasters, al millor film sobre els costums típics rurals de Catalunya. Guanyador: Ramon Puiggròs i Vall amb el film *La dansa a l'ermida de Falgàs*.

Premi Lluís Baltà, al millor film de viatges. Guanyador: Joan Salvans i Piera amb el film *Vacances*.

Copa Bolex-Paillard, al millor film d'avantguarda. Guanyador: Antoni Sarsanedas i Oriol amb el film *Gestació d'un poema*.

Copa Cinematografia Amateur, al millor film còmic. Guanyador: amb el film *Prometatge... ideal*.

Copa Cuyàs, al millor film familiar o bé d'infants. Guanyador: Amadeu Real i Val·lès amb el film *L'anell de la mòmia*.

(Segueix a la pàgina 8)

### ACTUALIDADES

2.ª setmana del triomfal



VUIT FILMS DE DIBUIXOS EN CADA SESSIÓ

4 «Silly Symphonies» en colors i 1 en blanc i negre, i 3 «Mickey Mouse»

Distribuidors: ARTISTES ASSOCIATS

## Els dobles, encara

Dobles, encara. Dobles ahir, avui i demà. Ara i sempre. Dobles fins que les empreses s'adonin que aquesta grossera falsificació té més adversaris que partidaris, i es decideixin a arreconar-la definitivament.

L'apassionament amb què els dobles són combatuts és extraordinari. Ens arriben més felicitacions per un article dedicat als dobles

ens coneixeria. Si els dobles no haguessin estat inventats, ningú no els reclamaria. Però han estat inventats. I han estat inventats, no per a donar satisfacció a un públic, que no els podia exigir perquè no els coneixia; han estat inventats, no per a assolir un millorament artístic, sinó per a guanyar més diners. Es amb aquest afany



Del film per estrenar «Nana», amb Anna Sten

que per deu dels altres. Aquestes setmanes hem rebut més lletres encoratjadores. Unes es limiten a protestar energicament contra el doblatge. Entre aquestes, volem esmentar la del senyor J. M. Codó Buscató, de Barcelona, la més entusiasta i intel·ligent, de la qual són aquestes línies vehements: «No us desanimem enfront del menyspreu amb què les empreses repartidores corresponen als vostres clams de justícia. No claudiqueu davant l'escepticisme amb què els vostres companys de premsa contempen la vostra obra. No us espanteu en veure que centenars i centenars d'espectadors toleren i reclamen les còpies doblades, odioses i repugnants. No temeu, no! Sapigueu que som molts els que ens recargolem de ràbia davant l'escamoteig criminal que és el doblatge. Som tot un exercit d'aficionats del qual vos sou el representant. Propagueu les còpies doblades que per vos mateixos no tenen prou força moral ni material per a fer sentir la seva veu. Guerra als dobles!»

D'altres lletres suggereixen solucions. Entre aquestes, la més interessant és la del senyor Josep Hurtado, també de Barcelona, que proposa la creació d'una associació d'amics del cinema i d'enemics dels dobles que, ultra presentar films triats, realitzi el boicot a les sales que projecten còpies doblades...

Naturalment, al costat d'aquestes adhesions hi ha la tímida protesta dels dobladors, els quals intenten justificar-se. Un amic, director d'una distribuïdora, ens deia: «No doblem per gust. Una còpia doblada val molts diners. Ja suposeu que, si poguéssim, ens estalviariem aquesta despesa. Però no podem. Els pobles i les barriades volen els dobles. Transcriviu lletres... Evidentment, a Esparraguera o a Granollers hi ha quatre o cinc espectadors intel·ligents que odien els dobles. A les barriades també. Però la majoria, podeu estar-ne segurs, ens reclamen films doblats.» Heus ací un argument, aparentment de molt gruix. És el que esgrimeixen totes les distribuïdores. I bé, parlem-ne. Els pobles i les barriades, exigeixen els dobles? Caldria provar-ho. I posar en pràctica el que proposava el senyor Bardés en la seva carta, una part de la qual transcrivim fa unes setmanes. De quatre sessions, que projecten la versió original en dues, i la còpia doblada en les altres dues. Aleshores serà el moment de comparar. I de comprovar les inclinacions del públic. Però suposem que el que diuen aquests senyors és cert. Que el públic comarcal i de barriades exigeix els dobles. Doncs bé: aquest públic no hauria sospitat mai, no es podria imaginar mai, que fos possible el refinament de substituir a una veu una altra de postissa. Aquest públic no hauria demanat mai els dobles, si no els hagués conegut. S'hauria empastat perfectament les versions originals. És el que hem dit i repetit. Si vos o jo no haguéssim nascut, ningú no

de lucre que els dobladors han embrutit el públic, que l'han mal acostumat.

Tornant a la lletra del senyor Codó Buscató, «no claudiqueu davant l'escepticisme amb què els vostres companys de premsa contempen la vostra obra», diu aquest amable lector. Hi ha excepcions. Poques, però n'hi ha. En aquesta mateixa pàgina, els amics Palau i Tasis han fet sentir la seva veu intel·ligent. Fa dues setmanes, Josep Palau anunciava que no parlaria més dels films doblats. I afegia que veuria amb molt de goig que els seus companys de premsa es decidissin a emprar la mateixa tàctica. Per la meua banda, he de dir que des de les pàgines del diari en el qual redacto la secció de cinema ja he anunciat que secundaré l'actitud de Palau, no publicant la crítica dels films doblats. Quant a l'acció de conjunt que desitja el meu company, la veig difícil. Ací, la crítica, fetes algunes excepcions, està en mans dels corredors d'anuncis. I aquests han esborrat fa temps el mot imparcialitat del seu diccionari. Precissament, un d'aquests crítics (?) deia fa poc que la Metro ha «tingut la gentilesa d'oferir-nos a Catalunya la versió doblada de *La germana blanca*». Gentilesa? No sabem pas què hi veu aquest senyor!

I ja que parlem de *La germana blanca*, la còpia doblada d'aquest film fou estrenada a Catalunya el dilluns dia 10 de març. El dijous, dia 22, Josep Palau i el que signa demanàvem des d'aquesta pàgina que no projectessin còpies doblades a les sales d'estrenes. I el dia següent, la Metro rectificava. I anunciava que, a les tardes, es projectaria la versió doblada de *La germana blanca*, i a les nits, la versió original. Coincidència? Potser sí. Però en dubtem. La Metro té un alt personal intel·ligent, i aquest es devia adonar que teníem tota la raó. Si és així, celebrem que ens escoltin. I aquest procediment és una solució. No per als locals d'estrena, car d'aquests no cal ni parlar-ne, sinó per a les sales de barriades i pobles. Ja ho demanàvem l'altre dia. Projectar alhora la versió original i la doblada. Seria l'única manera de complaure tant els adversaris com els partidaris dels dobles.

I, finalment, volem subratllar un fet encoratjador. Fa unes setmanes, la Fox intentà projectar al Capítol la còpia doblada d'*El cofre misteriós*. I diem intentà perquè la tarda del dia de l'estrena aquesta còpia doblada fou protestada sorollosament. Tan sorollosament que fou treta immediatament del programa. I, a la nit, ja projectaren la versió original. La qual cosa demostra la sensibilitat i el bon gust del públic del Capítol, tan injustament bescantat. Tant de bo que aquesta actitud sigui imitada. Seria l'única manera d'acabar amb aquests lamentables dobles.

SEBASTIÀ GASCH

## TIVOLI

2.ª setmana  
LA SENSACIO DE  
LA TEMPORADA



Amb actuacions personals de CATERINA BARCENA, avui, dissabte i diumenge, estrenant un monòleg especial per a ella de S. i J. Alvarez Quintero Divendres no hi haurà actuació personal a fi de donar descans a la il·lustre actriu  
Sols es projectarà la pel·lícula

CAMISERIA  
**FITO**  
PARCELONA

Exit en la mida  
Corbates innarrugables  
Pijames a bon preu  
JAUME I, 11  
Teléfono 11655

## COLISEUM

Presentarà el dilluns  
la primera pel·lícula  
espanyola perfecta



ARGUMENTO DE S. J.  
Alvarez-Quintero  
DIRECTOR  
Fernandez Ardavin  
MUSICA  
MAESTRO Alonso  
DISTRIBUCION C.I.P.E.S.A.

INTÈRPRETS:  
MARUCHI FRESNO,  
Peña, Navarro  
i Pepe Calle



# EL TEATRE

HOMES I COSES DEL TEATRE CATALA

## El teatre i la política (\*)

La referència a l'estrena de *Mar i cel* comporta una ampliació. Tant més indicada, que encaixa perfectament amb el tema esbossat en l'article anterior.

La tragèdia guimeriana, primera obra de l'autor buidada en un idioma foraster, fou estrenada per Rafael Calvo al desaparegut teatre Calvo-Vico. Volgué l'atzar que fos *Mar i cel* la darrera producció interpretada d'estrena per Rafael Calvo, traspasat al cap de dos mesos de l'esdeveniment. L'obra fou donada a conèixer a Madrid per Ricardo Calvo, encarregat de la part de protagonista, confiada a Barcelona al seu germà.

La versió de *Mar i cel* fou resultat de l'esforç acomplert per Luis Alfonso, periodista castellà radicat a Barcelona, on gaudí d'extenses relacions. Ultra cercar el traductor i la companyia, intervingué Alfonso personalment en els mil detalls relatius a la representació. Alfonso, el nom del qual restà ocult als ulls del públic, fou quelcom més que animador i factòtum de la representació de *Mar i cel* a Barcelona. Paladí de la literatura catalana a l'altra banda de l'Ebre, procurà a la tragèdia i al seu autor un ambient favorable a Madrid. La gestió d'Alfonso fou en aquest particular d'una eficàcia imponderable. Per a arrodonir la seva tasca meritòria, corregí i tot les proves d'impressió en ésser l'obra estampada en castellà. Luis Alfonso, creditor d'aquest senzill homenatge adreçat a la seva memòria, traspasà a Madrid pel gener de 1892, en fer tot just un mes de l'estrena de *Mar i cel* a l'Espanyol.

El triomf aconseguit per Guimerà ultrapassà els presagis més optimistes. La reeixida de *Mar i cel* a Madrid no té parió si no és amb la mitja dotzena d'èxits teatrals més grossos registrats a Espanya en el transcurs del segle XIX. Tal com sona. Els diaris esgotaren les lloances en honor de *Mar i cel* i de Guimerà. Els adjectius més detonants foren emprats per a parlar de la fortitud de la tragèdia, que el més primat dels crítics qualificà de grandiosa, superba, grandiloqüent, commovedora, magistral... i d'ací per amunt. Els senyors que llavors remenaven a Madrid les cireres en matèria de teatre declararen unànimement haver assolit Guimerà, d'una gambada, el pla ocupat pels més il·lustres dramaturgs. No fou *Mar i cel* una reeixida de premsa, solament. El públic, guanyat per la crítica, per l'art consciencios de Ricardo Calvo, per l'emoció i la intensitat de la tragèdia, per

la vigoria dels personatges, emplenà l'Espanyol durant una colla de nits.

Deia l'altre dia que els amics del poeta festejaren l'èxit de *Mar i cel* amb un dinar. Sigui'm permès d'afegir que en regracià l'homenatge féu constar Guimerà haver passat l'Ebre sense despendre's del seu catalanisme, que entrà amb ell al teatre Espanyol. «Per la porta del qual he passat — agregà — amb el cap dret, sense humiliar-me davant de governadors ni de ministres; sense captar vots ni trafiquejar amb cacics; duent per tota defensa la meua modesta obra sota el braç.»

L'abrandament insòlit amb què fou rebut *Mar i cel* contrastà amb el fracàs sorollós, absolut, que coronà l'estrena de *Judith de Welp*, traduïda, com *Mar i cel*, per Enric Gaspar i estrenada al mateix Espanyol al cap de cinc mesos de l'apoteòsica victòria acabada de retreure. Tan grossa, la derrota, que hi hagué diari que motejà *Judith de Welp* de tragèdia còmica. «La prova del que diem — afirmà — s'escau en el fet que les situacions culminants siguin les més divertides.» Altres crítics trobaren a mancar en l'obra caràcters, situacions, lògica, inspiració i les altres qualitats indispensables per a suscitar l'atenció del públic. En defecte de mèrits — digueren — està fardada d'extravagàncies i cursileries. El censor més benigne qualificà la tragèdia d'equivocació.

Un descens tan sobtat no podia respondre únicament al major o menor mèrit de l'obra. La rebentada dels diaris havia d'obeir per força a alguna raó oculta i poderosa. Sense que ningú ho demanés, descobriren els crítics el veritable mòbil de llur ferocitat.

En l'espai de temps que anà de l'estrena de *Mar i cel* a la de *Judith de Welp* tingut lloc l'Assemblea de Manresa, promulgadora de les Bases que prengueren el nom de la ciutat. En l'Assemblea tocà a Guimerà un paper de primer ordre. Ultra pendre part molt directa en les tasques preparatòries, pronuncià en una de les sessions un discurs de tons radicalíssims, rememorat per tots els crítics madrilenys que judicaren l'obra. Cap ni un dels periodistes que parlaren de *Judith de Welp* no deixà d'alludir els conceptes emesos per Guimerà «en un cicle de Manresa».

D'existir el dubte sobre la causa de la virada de la premsa madrilenya, l'hauria dissipat aquest fragment d'una correspondència tramesa des de Madrid a un diari barceloní:

«L'estrena de *Judith de Welp* a l'Espanyol ha estat un fracàs previst per haver-se anunciat més o menys encobertament en gairebé tots els diaris, no ja abans de representar-se, sino abans d'assajar-se. Tan tot un dels diaris més llegits publicà que Guimerà havia dit en el Congrés Català de Manresa que Madrid era el ventrell d'Espanya, es donà aci un curiós i mai vist espectacle. No s'alçà una sola veu en defensa de la centralització combatuda per Guimerà en el seu discurs. Ningú no es lliurà a la tasca fàcil de provar que Madrid és una població tan activa i productora com

Barcelona, Bilbao, Saragossa, València, etc. La frase de l'orador català, agafada per la premsa pel costat que personalment podia perjudicar-lo, aparegué en tots els diaris, sense excepció, i en totes les reunions polítiques, periodístiques i literàries sonà el mot «ingratitude» aplicat a Guimerà, que després d'aconseguir un triomf a Madrid amb *Mar i cel* s'atreví a pronunciar paraules



Guimerà quan l'estrena de «Mar i Cel»

les que són un blasme per a la capital d'Espanya.»

Després de l'estrena de *Judith de Welp* romangué Guimerà absent de Madrid, on tornà a les darreries de 1896 amb *Terra baixa*. Dos anys més tard, amb *Mossèn Janot*. Successivament, amb *La Miralta*, *Andròmica*, *L'aranya* i *L'ànima és meua*, per a citar només les obres lliurades per teatre de la terra. A desgrat de les afirmacions de caràcter doctrinal fetes en diverses ocasions per escrit o de paraula, i del rebombori a què algunes vegades donaren lloc, ha estat Guimerà, fins avui, l'autor català representat més vegades a Madrid.

JOSEP ARTIS

(\*) Vegi's MIRADOR, núm. 268.

UNA XIULADA

## L'òpera de Pirandello

Luigi Pirandello ha agafat una falla siciliana, i Malipiero hi ha posat música. Gran vetllada de gala a l'Òpera de Roma, amb assistència de Mussolini, ministres, personalitats artístiques i mundanes. L'estrena de la *Faula del fill canviat* ha estat posada entre una representació d'*Aida* i una altra de *Lucia de Lammermoor*.

«Si el primer acte passa, estem salvats», havia declarat Malipiero. El públic escolta amb interès la història del canvi de criatures per les Dames, esperits malífics sicilians. Però aviat començà el soroll. El pirandellisme més desencadenat atabalà el públic, que ja no sap qui és qui. Què més té, segons l'autor, que el príncep nòrdic sigui fill de sa mare, si aquesta ho creu? «Res no és cert, i tot pot ésser veritat. Basta creure-ho un moment, i després més, i després un altre cop, i després sempre o mai més.» Aquesta és la moralitat relativista, i no gens nova en ell, de la darrera obra de Pirandello.

Els esbufecs del públic, iniciats amb algunes cruïsses del text, es converteixen en un veritable escàndol. Els diguem-ne tradicionalistes volien protestar contra el pirandellisme posat en música. Uns altres tradicionalistes esperaven sense indulgència les estranyes musicals de l'autor dels *Poemes lunars*. Els partidaris de Respighi, rival de Malipiero, estaven a l'aguait per aprofitarse de l'ocasió.

Tot plegat, hom pensà trobar-se — si ho havia llegit — a l'estrena de l'*Hernani* hugoliana. Pirandello, acadèmic d'Itàlia, era xiulat per massa futurista. Mussolini, que ha reconegut moltes vegades que el futurisme ha estat el precursor del feixisme, escoltava impassible. Malipiero, esverat, deia que allò havia d'ocórrer forçosament, amb aquell públic espès. Pirandello, somrient i serè, devia pensar que, com que al capdavant res no és veritat i tot pot ésser veritat...

Hi ha qui diu que els xiulets i el xivarri anaven més aviat dirigits al text que no pas a la música. Malipiero, després, deia a una entrevistadora: «Visc prop de Venècia, el meu país natal. Tinc un gran jardí... La resta, és un bany en una claveguera.»

En concepte de Pirandello, la *Faula del fill canviat* només és un intermèdi d'una obra que està a punt d'acabar que es titula *Els gegants de la muntanya*. I s'aconsoa pensant que Prunières tradueix la *Faula* per a intentar de representar-la a París, i a Alemanya ha estat donada en sessió de gala a la qual assistia Hitler. Després s'ha dit que els nazis reprotxaven a Malipiero «el seu derrotisme cultural i la seva atonalitat musical», i que Pirandello havia molestat la hipersensibilitat racista parlant de brumes del nord i de nòrdics turmentats, en oposició a la serenitat de les terres solars del sud. I que, per tant, l'obra seria prohibida a Alemanya a una conspiració d'enemics. L'obra no ha estat prohibida a Alemanya, i serà donada al Landestheater, de Berlín, amb tota solemnitat.

Veurem què passa a París. No es pot dir que sigui una òpera feixista, si a Roma no ha agradat. Els antifeixistes diuen que aquesta xiulada a un prestigi oficial, acadèmic, és simptomàtica. Exageració, evidentment.

UN OPUSCLE DE G. DIAZ-PLAJA

## «L'evolució del teatre»

En un dels petits volums de la benemèrita *Col·lecció Popular Barcino*, Guillem Díaz-Plaja acaba de publicar un sumari i ben dosificat estudi titulat *L'Evolució del Teatre*.

Aquest estudi no podia ésser, evidentment, una proluxa història, carregada de documentació i recolzada per múltiples autoritats; el caràcter mateix de la col·lecció de què forma part l'en privaria. Però no per ésser concís Díaz-Plaja ha prescindit de les citacions i referències necessàries i imprescindibles en aquests casos. Un excés de embalum d'erudició acumulat en un espai tan limitat com és el del seu opuscle, faria aquest totalment indigerible; l'absència completa de tot suport documental el faria insípida i li donaria un caient de gratuïtat i de superficialitat que no és pas el més desitjable en aquesta mena de treballs. Díaz-Plaja, amb encert i agudesia, ha sabut vèncer tots dos perills, mantenint-se llealment a igual distància de l'enfarcec que de la trivialitat.

L'opuscle de Díaz-Plaja és una ràpida revista, més que no una detallada anàlisi — impossible en les condicions assenyalades — de totes les formes que ha adoptat l'art dramàtic en tots els pobles des de l'inici de la seva existència fins a avui, referent-se principalment a la seva condició d'espectacle. No per això ha negligit el que és com a gènere literari ni les mútues influències que han obrat sempre entre l'un i l'altre d'aquests dos aspectes del mateix art.

En aquesta revista, hom ha hagut, necessàriament, de seleccionar, prescindint de moltes fites, eliminant molts accidents, tant en el temps com en l'espai. Tot amb tot, res no ha estat deixat de banda que pogués ésser considerat com a essencial i veritablement interessant per a la visió del conjunt, res que per al que fa a la nostra cultura i els reflexos que ha experimentat hagués d'ésser tingut present.

Per això, després d'assenyalar els orígens mitològics del teatre en les diferents civilitzacions, Díaz-Plaja dedica especialment la seva atenció a l'exposició de les característiques i modalitats del teatre grec i llatí, estudia les diverses formes del medieval, amb els seus misteris i les seves moralitats, en el qual el paper de Catalunya no és pas menyspreable, no oblidant tampoc les representacions profanes, els començaments de la *Comèdia dell'Arte* ni les danses de la mort, gènere medieval per excel·lència.

Després, passat el Renaixement, l'estudi de Díaz-Plaja s'entreté en la confrontació dels tres tipus de teatre que emplenaren l'àmbit de l'escena moderna: el francès, l'anglès i l'espanyol, amb l'apoteòs del clàssicisme i la reacció que se'n seguí.

Més cap endà, ens trobem amb el Romanticisme del teatre romàntic i el Romanticisme gran justesa.

Acaba amb una espècie de panorama on, renunciant a tota temptativa de definició i examen, ens presenta l'autor totes les principals tendències i escoles de l'art teatral dels nostres dies en l'enorme complexitat que el caracteritza.

El volum és clos amb una sumària bibliografia i és editat amb un bell nombre de gravats, ben escollits, molts d'ells inèdits i bona part poc divulgats. Es el número 103 de la col·lecció, els editors de la qual hem de felicitar cordialment per la constant obra vulgaritzadora de cultura que duen a terme.

J. C. i V.

Fantàsia

AVUI, ESTRENA

UN WAGON...  
UN CORREDOR...  
UN CORTA-CIRCUITO!

no puedo decirles mas...  
vayan a ver

FLORELLE... en  
LAS SORPRESAS  
COCHECAMA

Un alegre comboi  
carregat de rialles  
i de sorpreses

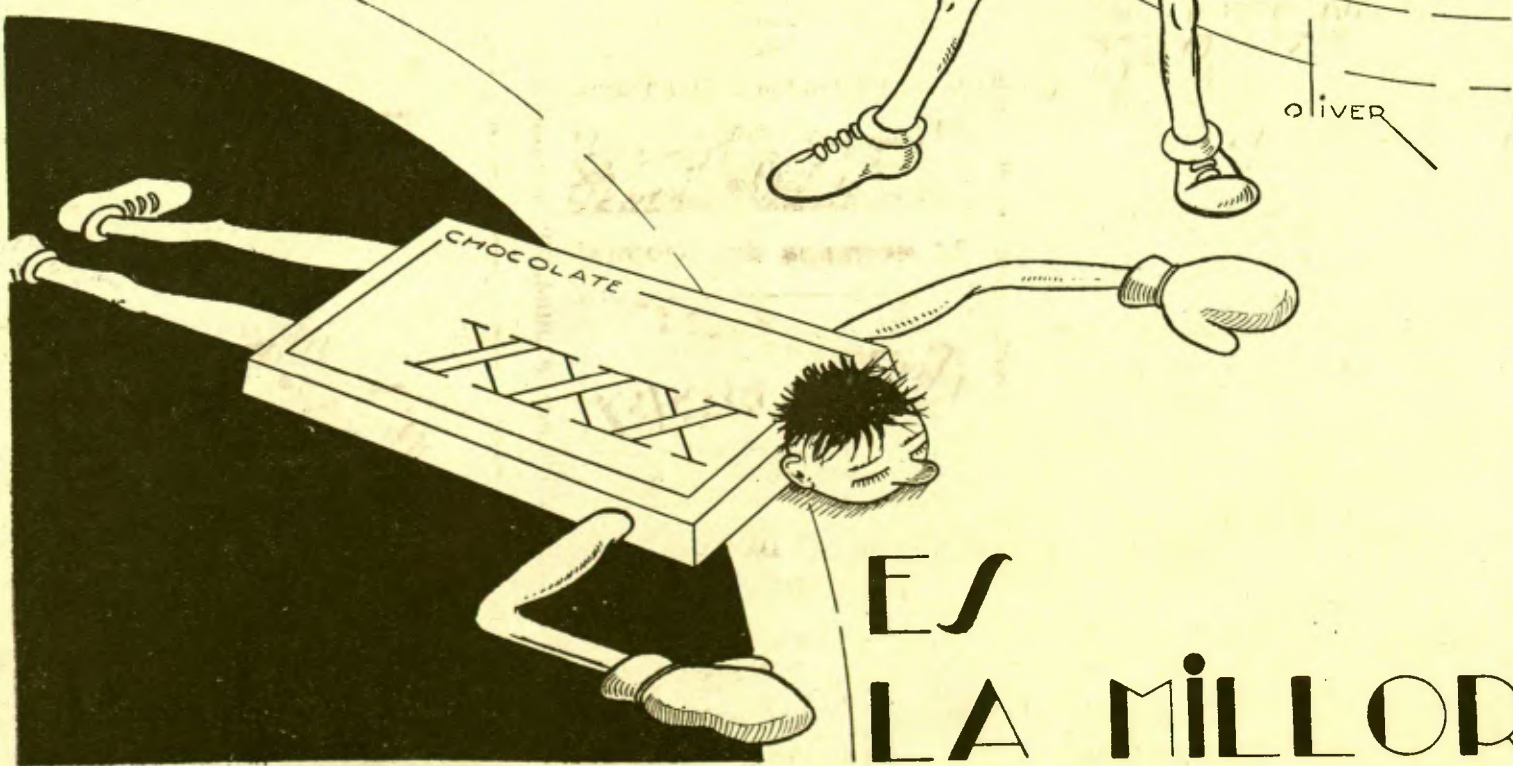
The Majorca Sun  
and  
The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

XOCOLATA

Amatller



ES  
LA MILLOR

PROXIMAMENT AL

Si Zarewitsch  
con  
Martha Eggerth  
Música de Franz Lehár

la gran intèrpret de  
VUELAN MIS CANCIONES  
en l'opereta de Franz Lehár

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79651  
De les 3 tarda a la 1 matindrà

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges Fox Movietone

LA GRAN OPERA

Divertit dibuix sonor Terryfone

NOTICIARI FOX SONOR

(Notícies d'Espanya): Les festes del tercer aniversari de la República a Madrid i Barcelona

NOTICIARI FOX SONOR

Internacional

TRES LLADRES PELUIS

Documental U. F. A.



# LES LLETRES

23 D'ABRIL

## Poesia, ciència i religió

Sostenim nosaltres, com saben a bastament els nostres lectors, que l'edat antiga de la història va ésser artística, com encara no és en les terres i països on la civilització no ha progressat com l'europea, i que l'edat moderna, en canvi, es caracteritza no sols per ésser científica, sinó la més científica de totes les civilitzacions conegudes. Si l'antiguitat porta el segell de l'art, la modernitat porta el segell de la ciència. La millor prova que l'antiguitat va ésser essencialment artística, és que va crear l'art clàssic, i la millor prova que el temps modern és essencialment científic, és que ha creat la ciència clàssica. L'art grec és del passat, la ciència d'observació és del present.

Les grans obres artístiques d'aquella època troben les seves pariones en les grans obres científiques dels temps moderns. Si Homer, el geni més gran de l'art, no ha estat superat ni igualat en els temps que l'han anat seguint, Newton, el geni més gran de la ciència, tampoc va ésser ni superat ni igualat en aquells segles passats per sempre. Si Homer és el Newton de la poesia, Newton és l'Homer de la ciència.

Aquests dos genis simbòlics, per no esmentar-ne d'altres tant del ram artístic com del ram científic, donen la tònica dominant del que va ésser aquell temps i el que ha estat el temps d'ara. Grans genis artístics han produït els temps moderns, però ni Homer ni Fidias ni Esquil ni el Partenó no han estat superats ni igualats. Grans genis científics van néixer en aquells temps artístics, però la concepció de la ciència moderna en els seus resultats generals i positius no va ésser superada ni igualada per aquells genis. Si Euclides va poder fer la geometria, és perquè les ciències matemàtiques es poden elevar sense el pes de la realitat observable. La resplendor final que amb Arquimedes va anunciar la ciència moderna, va aparèixer sense precedents i va desaparèixer sense deixar rastre. Si Hiparc, pare de l'astronomia, l'Hipòcrates de la ciència del cel, va ésser el primer que va catalogar les estrelles per veure quines eren fixes i quines es movien, quines naixien i quines morien, no va fer més, com diu molt bé Plini el Vell, que deixar el cel com herència als homes, si és que se'n trobava algun de capaç de recollir la successió. Tots sabem que a l'època moderna, al pare de l'astronomia no li han faltat hereus. Si Hipòcrates, el pare de la medicina, que va deixar reflectit el seu geni en la cara dels moribunds, va conèixer els efectes de les malalties, la medicina per conèixer-ne les causes ha tingut d'esperar que vinguessin Claude Bernard i Pasteur.

L'artista modern pot tenir i fins té la potència de geni de l'antic, com el científic antic podia tenir i tenia la potència de geni del científic modern, però la producció és ressent sempre de l'època. Si a l'art modern li manca l'ambient poètic de l'antiguitat, a la ciència antiga li manca l'ambient de realitat dels temps moderns. En la lluita d'aquestes dues visions humanes, en l'antiguitat va triomfar l'art i en l'època actual la ciència.

## Dos llibres nous! Dues grans obres!



Són el tercer i quart volum de la «Col·lecció Balagué». Volums en 8.º bellament relligats amb un retrat de l'autor. 4 pessetes a totes les llibreries i quioscos. LA DIADA DEL LLIBRE 10 per 100 de descompte.

De la mateixa col·lecció: Vol. I: *Espills dormits*, de Ramon Xuriguera. Vol. II: *Notes d'un estudiant que va morir boig*, de S. Juan Arbó.

Comandes al major: VILELLA, Barbra, 15 i Muntaner, 42-Telèfon 35255

El geni de Shakespeare pot ésser tan potent com el d'Esquil, però el tresor artístic de què disposaven els grecs i els antics falta sempre als moderns. El mar immens de poesia per on navegava el geni tràgic d'Esquil, és combatut pels vents científics del temps de Shakespeare. La nau d'Esquil va pel mar, la nau de Shakespeare va pel vent. Si els tràgics antics treballaven damunt la mitologia viva, els tràgics moderns treballaven damunt la mitologia morta i desenterrada. Racine, el Rafael i el Mozart de la literatura, Eurípides modern amb l'harmonia de Sòfocles, escrivint les seves tragèdies puríssimes entre els cadàvers dels temps antics, els tenia de fer la transfusió de la sang amb les venes franceses del segle XVII. Amb la sang de Lluís XIV va fer revivre l'emperador Tit, conegut en la història per les «delícies del gènere humà». Volent poetitzar però, en els temps que acabaven de veure Galileu, amb personatges de l'època, els va anar a cercar a l'Orient d'Europa que portava segles de retard respecte de l'Occident. «El públic—diu el mateix Racine, en el preàmbol del *Bajazet*—no fa gaire diferència entre mil anys i mil llegües.»

El geni d'Anaxàgoras podia ésser tan o més poderós que el geni suprem de Copèrnic, però la precisió de visió de la realitat que tenen els moderns no estava, com ha estat després, a l'abast dels homes de ciència. Si Pitàgoras en aquell temps escoltava la música de les esferes, Kepler, als nostres, dibuixava l'òrbita dels planetes. Si Tales de Milet va descobrir el principi de l'electricitat, la humanitat ha tingut d'esperar els temps de Galvani i de Ramsen per treure'n partit teòric i pràctic.

Si la visió poètica dominava l'antiguitat, la visió realista domina els temps moderns. Si els antics veien la realitat a contracolor de la poesia, nosaltres els moderns veiem la poesia a contracolor de la realitat. A l'artista l'ambient antic li donava l'obra feta. L'ambient dels temps moderns dona l'obra feta a l'home de ciència.

Doncs bé, senyors, la religió, que com sabem està per damunt de la poesia i per damunt de la ciència, i que essent com elles del cel i de la terra participa dels trossos i de les meravelles de totes dues, va ésser feta a l'època antiga, ço és a l'època de l'art o època de la poesia, i no ha estat tocada ni retocada a l'època moderna de la ciència. És un rellotge que va quedar parat a l'època dels rellotges de sol, marcant, com és molt natural, l'hora de segles endarrerada, perquè ara, a l'època dels rellotges de pulsera, ningú no s'ha recordat de donar-li corda.

Si la poesia i la ciència es disputen l'altíssima i transcendental concepció humana que fa referència a les nostres relacions amb l'infinit i l'eternitat i a l'essència del tot, la poesia encara té aquesta concepció completament agavellada, sense deixar-la posseir a la ciència. Acostumats a veure la religió en braços de la poesia, ens semblaria infidel si la veiéssim en braços de la ciència.

La religió viu avui entre nosaltres, els homes del dia, que som tots fonamentalment científics, com una mitologia. Totes les religions fins ara conegudes tenen una base poètica. Són concebudes per homes que eren fonamentalment poetes, encara que volguessin ésser científics. La part científica que la religió porta a les entranyes i li paneteja al fons, demana ésser alliberada de les mans de la poesia. Vol sortir de l'ou. Vol ésser infanta. La religió vol ésser redimida.

La ciència encara no s'ha atrevit a tocar el fons poètic de la religió, que es deixi per posar el cap damunt del pit de la ciència. Cansada del calli de la poesia, vol la frescor de la ciència. Es frisa per ésser com nosaltres.

Si fins avui en el camp religiós la poesia ha dominat la ciència, seria hora, ja fa estona, que en aquest camp que, fet i fet, és el més important de la humanitat i de l'existència, la ciència dominés la poesia.

Ja saben els nostres lectors que aquesta és una de les tasques que ens hem emprès amb més delit identificant el nostre treball amb l'obra nacional de Catalunya, tasca que avui sembla que comença a interessar en certa manera l'element jove de la nostra terra. Sense que la religió perdi la poesia que li és inherent i que res no pot anorrear, per les regions en què es mou, cal que la ciència li posi el segell dels nostres dies perquè els fidelats dels Estats la deixin passar i no sigui contraban com fins ara, mantenint-se una cosa d'altre temps que fa pudor de cera. Si els antics, que eren poetes per naturalesa, tenien llur religió pròpia, nosaltres els moderns, que som científics per naturalesa, també volem una religió nostra. També la volem pròpia i no manlevada. No la volem filla del somni sinó de la realitat. No la volem per a nens, sinó per a homes. No podem passar més temps vivint de les deixalles ni de les restes del festí d'Homer ni dels festivals sagrats d'Isaïas i Jeremias, per sublimes i admirables que siguin, i molt menys encara ens volem resignar a no tenir religió com ara fan molts que senten inadaptable als temps que correm, es resignen a viure sense religió, renunciant així a la més gran de les perspectives que la realitat ofrena als homes.

Salvem la religió. Si en mans de la poesia és morta com si ja cantés el final de la *Norma*, i la humanitat la va enterrant al seu cor sota la llosa del cap, la ciència la pot ressuscitar i donar-li encara segles de vida, fins que la decadència de la humanitat la porti altra vegada a la fantasia i a la ignorància.

La religió, senyors, perquè ho sàpiguen, està en mans de *curanderos*, i nosaltres la volem posar en mans dels metges. Ja estem cansats d'ungüents, d'untures i de cataplasmes. Volem una intervenció feta amb totes les garanties de l'asèpsia. Als que en veure la bona i sana fora dels braços de la poesia es queixin de veure-la en mans de la ciència, els direm que val més aquí que a cal apotecari.

## ELS LLIBRES

Maurici Serrahima, *El principi de Felip Lafont* (Llib. Verdaguier) — Xavier Benguerel, *El teu secret* (Edicions Proa)

El misteri de l'adolescència és un tema inexhaustible per als novel·listes. El despertar indecis de les passions, el traspass d'infant a home, amb les seves revelacions angunioses i els seus trasbalsos sentimentals, tot aquest feix de sensacions desordenades i impressionants, és d'una tal força poètica, i desperta, al llarg del temps, tants ressons oblidats, amb la seva sola evocació, que sovint tempta els novel·listes, i encara més, si són joves i escriuen llur primer llibre. Altrament, la poesia dels anys de l'adolescència,



Maurici Serrahima

gra de solidaritat que les cohesionava, justificaven l'evolució espiritual dels personatges.

*El principi de Felip Lafont* ens descriu, a través d'aquesta visió una mica ingènua del seu protagonista, un sector de l'alta burgesia i l'aristocràcia barcelonines. Som als antípodes, però, dels protagonistes de *Vida Privada*, de Sagarra. La manca de perversitat i malícia dels personatges d'aquest món especial els lleva molt interès, i la creure que Maurici Serrahima ha tingut la voluntat de restar fidel als seus models. És llàstima, tanmateix, perquè aquest *Principi de Felip Lafont*, escrit amb una graciosa correcció d'estil i amb una objectivitat constant, lliure de lirismes entremetallats, podria ésser d'una mica més interessant si l'autor hagués disposat, real o imaginària, d'una societat barcelonina més interessant que aquesta colla de desvagats que s'arrosseguen per les pistes del Turó i només pensen en reunions i festetes. Al capdavant del llibre Maurici Serrahima sembla prometre'ns en una continuació. Ara que ja coneixem les seves dots de novel·lista, serà interessant que ens doni, lliure de mètodes una mica enganyadors, la seva visió de la vida i dels homes.

Després de les *Pàgines d'un adolescent*, de bona memòria, Xavier Benguerel semblava haver-se decantat cap a la poesia. L'aparició d'*El teu secret*, junt amb l'anunci d'una altra novel·la, de publicació imminent, revelen que Benguerel no abandona pas el camí que el seu primer llibre iniciava d'una manera tan brillant.

*El teu secret* és, també, la novel·la d'un adolescent. Aci és el mateix protagonista qui ens conta, en primera persona, la seva evolució i els seus pensaments. Som lluny de l'ambient i de l'estil de la novel·la de Serrahima. Ara es tracta del noi d'una portera que es sent arborat per una passió vehement envers la filla del seu pare, un home generós i benestant que el protegeix, i que a la mort de la mare del noi el recull a casa seva —després d'una breu estada en un poble forà— i l'adopta com a fill. La lluita amb aquesta passió, l'estranya actitud de la noia, que només la mort del pare podrà permetre d'aclarir, el procés d'adapció del protagonista a les seves noves condicions de vida, els neguits turbulents de la seva adolescència, amb les escomeses de la carn i les cavil·lacions religioses, omplen el llibre, que té un final patètic i novellesc, resol amb una sobrietat i una manca d'excessos declaratoris veritablement admirable.

El llibre és ple d'un lirisme molt fi, ple de suggestions i d'imatges. És de les poques vegades que la poesia que bateja en la prosa d'una novel·la no malmet ni desfigura la humanitat dels personatges. L'estil és d'una modernitat sense estridències ni excessos, i el monòleg fluïx ni massa ple de divagacions ni de sobretonos. Passen per la narració, amb una rapidesa potser excessiva, les imatges només insinuades, d'Elvira, la noia de l'hostal de poble, i de Victory, entretinguda elegant. Però tant elles com el record de la mare únicament són evocats per a emmarcar aquell amor impossible de Ricard envers Carme. La revelació del secret de la noia, al capdavant, destrueix en l'adolescent la pura imatge de la seva mare i converteix en germana la seva amada ideal. El darrer capítol té una vaga irrealitat: la tendresa i la passió s'hi exalten. L'adolescent ha mort en aquella crisi, i el minyó que s'evidencia l'endemà, món enllà, oblidarà l'amor impossible d'aquells anys indecisos.

RAFAEL TASIS i MARCA

## LLIBRES!!

Autògrafs, dibuixos, aquarel·les i el més important assortiment de gravats de Barcelona.

Exposició i venda a preus inversemblants a:

**METROPOLITANA**

LLIBRERIA VELLA I NOVA

Canada, 31, baixos de la Sala Mozart

**ENCARREGUEU**  
ELS VOSTRES IMPRESOS  
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

**TALLERS GRÀFICS**  
**PATRICI ARNAU**

VERDAGUER, CALLIS, 3, 5, 7  
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-L'OS PEL TELÈFON

14856

FRANCESC PUJOLS

## Diada del Llibre

Des de la institució de la Diada del Llibre, tots ens hem considerat obligats cada any, en acostar-se aquesta mena de festa major, a fer la nostra mica de propaganda en favor del llibre amb l'article consuetudinari, sense pensar en cap concurs d'articles.

Si s'han de tenir en compte les xifres que l'endemà donen les llibreries, de les quals resulta que cada any es bat el rècord de venda establert l'any anterior, hauríem de creure que la propaganda ha resultat eficaç i que gràcies a ella i a la institució de la Diada del Llibre s'ha creat un públic, s'ha difós el llibre i l'afició a la lectura, ha minvat l'analfabetisme pràctic... en una paraula, s'han aconseguit amb escreix les finalitats perseguides amb la institució de la Diada.

Ha arrelat, en efecte, el costum d'enviar les llibreries en tal dia com dilluns vinent, i sortir-ne més o menys proveït de volums comprats amb l'esquer de la rebaxa d'un deu per cent. Comprar llibres el 7 d'octubre abans, el 23 d'abril actualment, ja és, a hores d'ara, una tradició com la de comprar panallets per Tots Sants, coques per Sant Joan, o roses per Sant Jordi. Justament la coincidència d'aquesta darrera festa amb la del llibre ha donat motiu a associar, en nombrosos comentaris periodístics de circumstàncies, les roses i els llibres.

Quedem doncs que la Diada del Llibre és un èxit renovat i superat cada any, i que és d'esperar per tant que enguany ho serà més que mai, les llibreries batran els rècords estatuts i tothom estarà content, autors, editors, llibreters i públic. Però no és gens improbable que l'alegria dels tres primers estaments anomenats sigui bastant efímera. Des de fa bastant de temps, no són pas l'optimisme i la satisfacció allò que les opinions d'aquells estaments reflecteixen, sinó ben al contrari. No es deixa de parlar de crisi de la llibreria, i el que és pitjor que parlar-ne, la crisi realment existeix.

O sigui que ens trobem davant d'una curiosa contradicció: d'una banda, la Diada del Llibre és un èxit; d'altra banda, el llibre està en crisi. I la quantiosa venda que es realitza la Diada del Llibre no basta, com és natural, a compensar la manca de venda de llibres que és la norma de tots els altres dies de l'any.

O sigui, com a conclusió que ningú no ens podrà fonamentadament retreure com a rentista, que la Diada del Llibre té una eficàcia migridíssima, i no diem nulla perquè entre no vendre's llibres mai, o vendre's un dia a l'any, hi ha una diferència prou apreciable perquè l'hàgim de tenir en el degut compte.

Per la nostra banda, no ens hem fet mai massa il·lusions. Totes les nostres propagandes de la Diada del Llibre no han anat sense unes certes reserves, desitjant sobretot que cada dia de l'any fos per a cada ciutadà una miqueta un dia del llibre, i havent de concloure sempre que en un país poc aficionat a comprar llibres, almenys hi hagués un dia que, fos per la causa que fos, se'n compressin alguns.

En resum, podem dir que hem arribat a arrelar la tradició de comprar llibres un dia a l'any, però que no ha crescut pas l'afició als llibres ni a la lectura.

Feta aquesta constatació fonamental, qui ho desitgi es podrà entretenir tant com vulgui a escatir causes, assignar culpabilitats i proposar remeis. Hi ha matèria tan abundant com en la qüestió de la tan tractada crisi del teatre per a omplir paper fins a la saturació... i no resoldre gran cosa.

Mentrestant, desitgem que dilluns ens passin totes les xifres de venda d'anys anteriors... i l'any que ve ja tornarem a parlar-ne. Tant de bo puguem fer-ho en altres termes.

DILLUNS

## DIA DEL LLIBRE

NO COMPREU cap llibre sense visitar abans

**MAGATZEMS GASSÓ**

FIVELLER, 42

10 per 100 de descompte  
GRANS PRESENTS ALS COMPRADORS

## «L'Escanyapobres»

Una de les novetats l'aparició de la qual coincideix amb la Diada del Llibre, és l'edició de *L'Escanyapobres* de Narcís Oller, a cura de l'impressor Viader de Sant Feliu de Guíxols.

Aquesta edició, acuradament impresa, ornada amb baixos de Germà Viader i d'original i modern relligat, és una provatura bibliofílica a l'abast de gran nombre de col·leccionistes.

## DIA DEL LLIBRE A més del 10% de descompte

REGALEM per cada compra de 10 pessetes net, un dels llibres següents:

PALACIO VALDÉS : A CARA O CRUZ  
HUGO WAST : FUENTE SELLADA  
INSÚA : EL CAPITÁN MALACENTELLA  
PITA : LECCIONES DE COCINA  
(Obra il·lustrada i relligada)

«Biblioteca de las Maravillas»:  
EL CINEMATÓGRAFO. (111 GRAVATS)  
EL CIELO. (72 GRAVATS)  
LOS SUBMARINOS. (88 GRAVATS)  
LOS FERROCARRILES. (165 GRAVATS)

Adquiriu doncs els vostres llibres a

## Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10  
Sucursal : PASSEIG DE GRACIA, 87



# LES ARTS I ELS ARTISTES

## Les exposicions

Josep Amat

L'exposició darrerament inaugurada per Josep Amat a les Galeries Syra, tot i ésser subtitulada de dibuixos, es presta a interpretacions.

La gran quantitat de pintor que hi ha dintre l'expositor no permet en gaires moments fer-se la il·lusió de contemplar el que normalment es pot entendre per dibuix.

el demostra apte i amb suficiència per a triomfar en tota mena d'activitat pictòrica.

Jaume Mercadé

El nostre magnífic Ajuntament hauria hagut d'afegir a les Festes de Primavera la inauguració de l'exposició de Jaume Mercadé. Perquè si aquestes han volgut significar un enllaç memorable entre el record



Jaume Mercadé — Esluga de Francoli

Amat, potser temptat per a conèixer fins on arribava dintre els límits del llapis, jugant discretament les ombres, es va veure atropellat pel color, per l'instint colorístic. Les vint-i-quatre obres exposades són més que res la victòria d'això darrer.

Hi existeix el principi que mana l'apunt. Rapidesa, fulgurant visió del que deu representar el gran paper en l'execució, el do de sintetitzar tots els elements que es belluquen amb suma importància.

republicà i la gent de casa nostra, Mercadé amb la seva pintura ha contribuït a desvetllar humanitat, amor patri per les contrades seves, emoció profundíssima emanada per allò tan racial i secular que constitueix un etern vigia de la consciència catalana.

Mercadé ja és el gran pintor assenyador tarragoní per excel·lència. El fruit considerable del seu esforç ja pesa amb extraordinària importància. Aquest aspecte ja s'ha comentat prou i nosaltres mateixos ja l'hem



Josep Amat — Montmartre

Tot just trasplantats aquests, apareix, però, el devesall de pintura. Cal no confondre aquesta afirmació amb una exacta presència de matèria. La realitat és l'eclosió magnífica d'un color que neix amb justes cromàtiques excel·lents que no sobrepassen massa la idea inicial de l'exposició; però que, com hem dit, tampoc es cènnyeixen amb massa exactitud dintre el clos reduït dels dibuixos.

Degut a això, Josep Amat no perd cap possibilitat narrativa, ni cap mitjà expressiu. Compensa la continença de paleta amb la fuga impressionant dels models, i en resum tot el que exposa són unes simples variants del seu estil que l'afirmen més i ens

usat amb prou insistència perquè ara el repetim una vegada més. Del que potser encara no s'ha parlat, és de la facilitat de Mercadé a desvetllar un rar entusiasme.

No hi ha enmig cap afinitat i sí exclusivament una coneixença de l'obra. Bé; quan aquesta es produeix, ve el teixir la lírica i la presència de l'emotivitat, i sobre aquest punt creiem que ens hem de posar d'acord amb tothom que l'hagi profunditzat. Amarats de ferma naturalesa, de lleus poemes vegetals, d'immensitats marítimes, de grandeses arqueològiques i de complantes primaverals. Galvanitzats pel corrent d'aquests elements dispersos reunits en bona pintura i redreçats per bel·leses especials i intensitats emocionals. Aquests són resums ben pobres per cert, dels contingents pictòrics de Mercadé.

Trista cosa és potser promoure literatura en l'obra d'un pintor. Això hem temut de bon principi. Però ben examinada l'obra, ben sospesada en la seva iniciació, n'hem constatat l'absència. Evocar literatura seria crear aquells fantasmes malaltissos tan propensos al desdibuixament espiritual i amb tantes dificultats de punt de partida.

Queda doncs la tangibilitat de l'entusiasme del qual hem parlat. Mercadé l'aconsegueix de cara a cara. Sense cap subterfugi i amb la pràctica d'una sinceritat altisonant, ens porta dintre l'esperit el seu mateix, i ho fa amb una ductilitat tan remarcable i amb una mena d'apostolisme tan gran, que ens fa creure que si la pintura no li respongués seria un miracle, i responent-li com efectivament és, queda de pintor que voreja l'excelsional.

ENRIC F. GUAL

## Al voltant d'un llibre d'André Lhote

DE PARÍS ESTANT

De trenta anys ençà, el pintor Lhote ha estat barrejat en totes les grans batalles de l'art independent. I si alguna vegada s'ha deixat seduir, també, per les seves aventures, no li ha mancat el coratge de les rectificacions lleials. Paralelment al maneig dels pinzells, André Lhote s'exercita sovint en treballs de crítica artística; i en parlar aquí de crítica d'art, ens referim a quelcom d'un abast molt més seriós, documentat i responsable que la generalitat de recensions circumstancials publicades en la secció adequada de la premsa quotidiana de tot arreu i àdhuc en les columnes de no poques revistes especialitzades. Una selecció d'articles i d'assaigs d'aquest autor apareguts durant vint anys a la *N. R. F.* i a l'*Atheneum* de Londres ocupa la major part del volum *La Peinture (le cœur et l'esprit)*; llibre coratjós, ple de suc i bruc, d'un interès prou agut per a comptar-se entre les poques coses sanes i desinteressades que han aconseguit surar enmig de l'angoixós terrabastall que negeja França des de fa tres mesos.

Hi ha, en general, una certa preocupació contra els artistes que a partir d'Ingres i Fromentin fins a Jacques-Emile Blanche, Signac, Denis o Vlaminck han cercat en la ploma una expansió a llur camp de lluita. Aquesta preocupació no existeix, en canvi, davant els escrits considerables llegats pels pintors, els escultors i els arquitectes del Renaixement, potser per provenir d'una època on encara era per descobrir la tirania de l'especialització a ultrança i el violí d'Ingres conservava el dret d'aspirar honradament a emular el de Paganini. Els que avui gosen d'alternar la professió i el comentari d'un art risquen d'ésser acusats de predicar, conscientment o no, *pro domo* i, en conseqüència, de jutjar amb parcialitat el valor de contemporanis que poden ésser companys o rivals i el de les figures del passat segons precursin o no l'obra i la ideologia del comentarista. I pel que fa a les teories estètiques que basteixen, són molts els que, com ha fet no fa gaire François Fosca, voldrien comparar-les a les historietes amb què Mme. Scarron distreia els seus convidats quan s'esguerrava el sopar. Lhote impugna aquests recels i justifica el coexercici de les dues activitats allegant, entre altres raons, que tot respon, abans que res, a un simple afer de limitació. «Hi ha pintors — posa per cas — destinats a fracassar solament passant del paisatge a la figura i viceversa.» D'altra banda, Mme. Scarron devia saber contar anècdotes igualment divertides el dia que el sopar sortia bé. El deliciós *Journal* de Delacroix, d'una frescor i d'una probitat objectiva encara inigualades, legítima el tot sol aquest criteri. Unes passes més enllà i afegirem que fus quan l'artista escriu, o bé, o bé, dogmatitzants, com succeeix de vegades amb Vinci, o reflecteix com a pròpies opinions alienes no sempre ben assimilades, com és el cas de les famoses cartes de Poussin, o s'embarca en dissertacions inútils i aventurades, com tants i tants, la doctrina propagada guarda, si més no, l'interès indirecte de les revelacions que ens aporta sobre la idiosincrasia de l'autor quan aquest, en el terreny pràctic, és un creador de mèrit. En aquest sentit, llurs especulacions ens seran sempre més profitoses que les d'alguns literats professionals — Goethe, il·lustre exemple, davant tots ells — divagant a les palpentes en tocar un ordre de fenòmens poc o molt refractaris a llur comprensió; les dels que, modificant la manera però no el concepte del sistema iniciat per Taine i Ruskin, s'han fet un nom — C. Roger-Marx, Charles Kunstler, Ricci — servint-se de les arts plàstiques com a pretext de fer literatura, valorable únicament en funció de la seva pròpia qualitat; les dels que, explotant amb plena malícia el cantó equivoc de l'orientació en cua de peix fressada per Apollinaire — Ors, Zervos, W. George, Tériade — han acabat saquejant els darrers recursos del malabarisme confusionista a honor i festa d'esnob fàcilment impressionables pels coets llampants i les vacuïtats maquillades d'hermetisme.

El llibre d'André Lhote, enfocat tot ell des d'un punt de vista particular la situació del qual tothom està lliure de discutir sense, però, poder mai negar-li l'amplitud de mireres més generosa, representa, en conjunt, una fructífera exploració a través la jungla de la pintura moderna, tan castigada per tota mena de francs-tiradors i de caçadors furtius. Partint de punts accidentals que li serveixen tot seguit d'accés a un competent maneig de les idees generals o analitzant amb decisió les essències eternes que necessiten ésser novament dissecionades de temps en temps si es volen preservar de l'an-

quilosi, l'autor fa un estudi aprofundit dels diversos avatars de la pintura contemporània definint el sentit dels seus neguits i de les seves aspiracions sovint antitètiques, el nexce que les lliga i, especialment, les condicions etiològiques en què s'han operat les seves múltiples accions i reaccions fragmen-

tius que plantejgen un interrogant; aquesta pregunta s'amplia nodrida pels tempteigs i els avenços dels que els segueixen, fins que arriba un home o un grup d'homes excepcionals que assolix la perfecció — una perfecció — i pot donar la resposta definitiva. Tot seguit sobrevolen les variants, les repe-



André Lhote al seu taller

tàries en cercar un equilibri estable encara avui no ben resolt. Lhote ens diu la necessitat de cercar aquest equilibri limitant-se a enfocar els esforços constructius vers la zona intermèdia entre la raó i l'instint, la intel·ligència i la sensibilitat, l'empíric i l'especulatiu. La idea, simple i fins primària en ella mateixa, com totes les veritats fonamentals, ha estat prou persistentment oblidada per necessitar actualment algunes exegesis autoritzades. Fins ara, les activitats dels pintors moderns s'han isolat massa en un sentit o en l'altre i el públic, apressat o negligent, s'ha interessat amb excés per les caigudes aparatoses a banda i banda. «Inclinar la gent a comprendre que la veritat no és ací ni allà, sinó en algun lloc entre els dos punts, ha estat el meu principal objectiu», recalca el pròleg. Intent veritablement elogiable en un autor que sovint troba un esforç heroi per a interpretar els motius que toca amb plena equanimitat i que no sempre, malgrat aquest esforç, aconsegueix sostreure's del tot a les argumentacions especioses que sovint assalten el seu pensament, evidentment influenciat d'un llast intel·lectual força més gràvid que el sensible.

\*\*\*

En el redós del seu taller (petit museu bigarrat on es conserva l'única performança del modernisme català: una bellíssima copa de cristall policrom que honoraria la col·lecció més refinada), mestre Lhote ens parla de coses de l'ofici relacionades amb algun dels punts abordats pel seu llibre.

— El concepte — va dient — de l'ambició de Cézanne: «fer de l'impressionisme una cosa sòlida com l'art dels museus» és l'únic que pot subsistir. La pintura moderna serà tant més reeixida com més sigui informada d'aquest afany de perdurabilitat. Atènyer un objectiu clàssic amb mitjans nous, sense rovell, heus ací el gran problema. Malauradament, aquests mitjans encara resten dissociats: Darrera la insuficiència de l'abstracció racional plantejada pel cubisme, aparegué la insuficiència del sentimentalisme *fauve*, la qual ha anat inflacionant-se a l'empar del neo-romanticisme ambient que ara voldria dominar-ho tot. Per aquest motiu, la pintura ha esdevingut un instrument a l'abast del primer passant que ha volgut utilitzar-lo per a expressar les més miserables sensacions a flor de pell. Cal lluitar amb totes les armes perquè aquesta sigui la darrera brandada. Les arts, com tota altra cosa, estan innegablement subjectes a les condicions del medi, però la seva noblesa es forja precisament en la lluita contra aquestes condicions quan li són hostils.

— Costa, és veritat, d'aconseguir aquest intercontrol equitible entre la intuïció i el seny que ambicionen vós i molts d'altres. Quins exemples històrics considereu més eminents?

— En general, el de tots els artistes que han aparegut en la fase madura d'un cicle d'art: l'escultura grega en el moment de Fídies; els corífes del Renaixement italià, i en particular Rafael i Leonardo; Vermeer a Holanda; el Greco entre vosaltres... Es la història de sempre: apareixen uns primi-

tics, el *piétner sur place*, la decadència. Cal tornar a començar una altra vegada... Si els impressionistes haguessin realitzat una revolució intel·lectual en la mateixa mesura que la que van fer en l'ordre emotiu, haurien representat un exemple únic de renovació totalitària. Nous primitius sense innocència, es limitaren a aixecar l'interrogant avui enormement dilatat pels mil esforços dels que hem vingut darrera d'ells. Els homes que aconsegueixin formular una resposta completa seran, temps enllà, els nostres clàssics.

— I entre els pintors actuals més remarcables, qui creieu millor dotat d'aquesta harmonia cordial i cerebral, guia de la perfecció?

— És difícil de dir... Però, si tanmateix voleu un nom, em caldrà donar-vos, en primer lloc, el meu motiu: L. i l'homenaje a clata a riure com un infant, enormement divertit pel seu mateix estirabot.

Amb la veu sincopada per les riallades, afegeix:

— Feu-me el favor de jugar net deixant-me explicar el...

— No cal, mestre Lhote, no cal! — l'interromp —. N'hi ha prou que us felicités efusivament!

ALBERT JUNYENT

París, abril.



Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu JAUME I, 11 Teléfon 11655

nom registrat

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Teléfon 17047 : BARCELONA

CONTINENTAL

Clarís, 5. • Teléfon 19763

BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190 BARCELONA

Teleg.: "Carburós" Mallorca, 232 Teléfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS



# PANORAMA

(Ve de la pàgina 4)

Copa «El Be Negre», a la millor paròdia d'un film professional. Guanyador: Josep Fontanet i Manén amb el film *Un film sensacional*.

Copa Eumig, al millor film rodat amb cambra Eumig. Guanyador: Joaquim Casas i Rodilla amb el film *Recordança*.

Copa Gevaert, al millor film impressionat amb pel·lícula Gevaert. Guanyador: Francesc Gibert i Riera amb el film *Leitmotiv*.

Copa Kodak, al millor film impressionat amb pel·lícula Kodak. Guanyador: Eusebi Ferré i Borrell amb el film *Laie Barcino*.

Copa Kodak, al millor film de 8 mm. Guanyador: Josep Grau amb el film *La volta al món*.

Copa «La Humanitat», al millor reportatge d'una vila o ciutat catalana. Guanyador: Eusebi Ferré i Borrell amb el film *Laie Barcino*.

Premi La Voz de su Amo, al millor film d'un disc d'aquesta marca. Guanyador: Claudi Gómez amb el film *Xiquets de Valls*.

Copa Nizo, al millor film rodat amb cambra Cine Nizo. Guanyador: Comitè de Realitzacions de l'Associació de Cinema Amateur amb el film *El Parlament de Catalunya*.

Copa MIRADOR, al millor film d'argument. Guanyador: Joan Roig amb el film *Amor sordià*.

Copa Pathé-Baby, al millor film impressionat amb pel·lícula Pathé-Baby. Guanyador: Joan Roig i Antoni Sarsanedas amb el film *Jornada al Port*.

Copa Vda. E. Riba, al millor film de reportatge. Guanyador: Foment de les Arts Decoratives (Eusebi Ferré, realitzador) amb el film *Exposició Monogràfica de la Taula Parada*.

Copa Unió Excursionista de Catalunya, al millor film d'excursionisme. Guanyador: Ramon Biadiu amb el film *Navarra pintoresca*.

Copa Serrahima. Guanyador: Cinemàtic Club Amateur amb el film *T. S. F.*

Premi Foto-Optica, al millor film amb discos impressionats a posta. Guanyador: Foment de les Arts Decoratives (Eusebi Ferré, realitzador) amb el film *Exposició Monogràfica de la Taula Parada*.

Copa Associació de Cinema Amateur, al millor film realitzat per un soci de l'Associació. Guanyador: Eusebi Ferré i Borrell amb el film *Laie Barcino*.

Copa Associació de Cinema Amateur, al millor film del Concurs. Guanyador: Eusebi Ferré i Borrell amb el film *Laie Barcino*.

El Jurat declarà deserts els següents premis: Copa de la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya, al millor film de muntatge i ritme, per considerar que cap dels films presentats no n'és mereixedor.

Copa «La Publicitat», al millor film que glossi «El bo i el dolent de Barcelona», degut al fet de no haver-se presentat cap film al tema a què era designat.

Copa Sàbat, al millor film curt, per interpretar que cap dels films curts presentats no treu el rendiment que hauria estat possible.

El Jurat ha considerat que no ha estat interpretat pels concursants l'esperit de la «films curts», il·lustració cinematogràfica d'un disc de fonògraf. Els concursants d'aquest tema, en llur majoria, han cercat una música adaptable a unes imatges ja fetes i no han anat a cercar la inspiració d'una música determinada. Per tant, d'aquest tema queden deserts els premis Guillem Puig, Cèsar Vicente, Delfos i Odeon i sols es concedeix el premi «La Voz de su Amo».

Vista l'admirable actuació dels dos protagonistes del film *El vi*, el Jurat acordà concedir-los una medalla a cada un d'ells, així com una altra al film *Roselló* per la remarcable puntuació obtinguda, el qual film és del Foment de les Arts Decoratives (Joan Roig, realitzador).

Han format part del Jurat d'aquest primer Concurs de l'Associació de Cinema Amateur els següents senyors: Maria Luz Morales, J. Cortés i Vidal, Angel Ferran, A. M. Ferry, Sebastià Gasch, Carles Gallart, Xavier Güell, Enric Lluellies, Santiago Marco, Jaume Mercadé, Manuel Moragues i Josep Sala. Ha actuat de secretari Joan Serra.

Dintre de poc començaran les sessions públiques d'aquest interessantíssim concurs, que tan gran èxit ha assolit.

# MUSICA I RADIO

## LA NOSTRA DISCOTECA

### Les "Tonadillas" de Granados (\*)

La música espanyola encara no ha conquistat Espanya. Ni els artistes espanyols ni el públic no tenen encara el coratge d'apreciar els grans valors de llur música nacional. Mig segle ençà, aquesta actitud hauria estat comprensible. En aquella època la sort de la música espanyola era semblant a la de l'Anglaterra: a sègles d'una rica i important cultura musical havia seguit un llarg espai de temps en què la musicalitat de la nació semblava ofegada, submergida



Frank Marshall

en un estat d'immobilitat. Però dels començaments del segle ençà, les coses han canviat força. Les figures il·lustres de la jove escola espanyola han conquistat el món. Arreu podem recollir notícies sobre l'execució de les obres de Falla, de Turina, d'Albéniz i de Granados. Act, qui serà el que es decidirà a donar-nos un dia l'audiència íntegra de la *Ibèria*, de les *Goyescas*, de les *Tonadillas* i de les famoses *Set cançons populars*?

De moment, devem a la iniciativa de les companyies de gramòfons una bella sèrie de discos espanyols que ens compensen un xic d'aquesta llacuna sensible en la nostra

vida musical. Després d'haver editat alguns anys enrrera les *Cançons populars* de Falla (Odeon, 184.182-184.184), la casa Odeon ens fa conèixer avui pels mateixos artistes una tria exquisida de les *Tonadillas* de Granados (Odeon, 184.335/6). Conxita Supervia i Frank Marshall són els intèrprets d'aquesta obra clàssica de la cançó espanyola. Tots dos catalans, són dos músics perfectes per als quals els problemes tècnics no existeixen.

La Supervia és avui la cantant representativa d'Espanya, com l'Argentina n'és la dansarina i com Falla el compositor. El que li dona aquesta alta reputació, tant al nostre continent com a l'Amèrica, és el fet de reunir en ella el més alt grau de finesa artística, d'estil i de tècnica, amb un sentiment tantost ingenu, tantost esquerp, tantost picaresc sense ignorar mai les profunditats malenconiques de la cançó popular del seu país. Aquesta síntesi del natural i del refinat, del popular i de l'alta cultura, que li permet d'expressar amb la seva veu divina tota l'escala de les sensacions humanes, ha creat el fenomen únic d'aquesta cantatriu espanyola. En totes les múltiples situacions amoroses d'aquesta col·lecció meravellosa de tonadillas «escrites en estil antic» ens fascina per igual, ja sigui que ens moï del seu *Majo tímido*, ja sigui que ens canti tota la seva orgullosa vanitat del seu *Majo discreto* o que insisteixi en un dolç record en la *Maja dolorosa*.

Frank Marshall és el col·laborador adequat en l'obra del seu mestre. Com ja poguérem remarcar a propòsit dels discos anteriors de l'obra de Falla, Marshall té el sentit instintiu de la música espanyola i una tècnica estupenda que hom diria especialitzada en les obres d'aquest estil. La realització pianística dels discos ens fa desitjar oïr més sovint les interpretacions d'aquest artista exquisit que per un idealisme comprensible i mereixent tota la nostra estima, es consagra en primer lloc i amb un èxit igual, a la tasca pedagògica.

La impressió dels discos de les *Tonadillas* és extraordinària i constitueix, en comparació amb la de Falla, un progrés absolut de la tècnica: l'equilibri entre el cant i el piano està plenament reeixit i les menors expressions de la veu, a l'igual que els fins matisos de l'acompanyament, estan realitzats irreprotxablement.

O. M.

(\*) Odeon, 184.335-184.336.

## LA VIDA MUSICAL A BARCELONA

### L'òpera "Amaia" al Liceu

El principal esdeveniment d'aquesta darrera setmana ha estat la visita dels artistes bascos al Liceu en ocasió de les Festes de Primavera. Un bell festival de germanor basco-català amb la cooperació de l'Orfeo Euzko Abesbatza, celebrà l'aniversari de la República amb un programa interessant de música basca i catalana. Tanmateix el concert no tenia prou interès per emplenar la sala; per altra banda els preus elevats contribuïren a la retracció del públic. Un lamentable incident polític, en presència de les autoritats catalanes, interrompé la sessió musical.

L'estrena de l'òpera *Amaia* a Catalunya, dos dies abans, fou menys moguda i romangué únicament en l'esfera artística. Es tracta d'una típica obra de joventut, amb bells passatges al costat de bastants convencionalismes. El talent del mestre Guri, del qual ignorem malauradament les seves

obres posteriors, sembla consistir principalment en una original inspiració melòdica i en l'expressió musical d'atmosferes ombrívols i ferotges. El llibret li proporciona situacions freqüents sense evitar-li tanmateix banalitats wagnerianes i puccinistes. La feblesa del text consisteix en una barreja mal proporcionada de quadros històrics i de motius de tragèdia personal sense poder-se dividir mai per la prevalència de l'un o de l'altre. Hi ha punts comuns amb el món dels drames de Wagner, sobretot amb *Lohengrin*, sense aconseguir, però, la mateixa grandesa de concepció. La música es ressent d'aquesta deficiència i no aconseguix tampoc donar-nos una concepció completa de la imaginació poètica. Resten tanmateix bells moments, i la dansa típica del segon acte assegurarà un èxit merescut al seu autor.

O. M.

## Un llibre interessant

De literatura sobre ràdio n'hi ha ací ben poca, i el que és més difícil de trobar són llibres que s'ocupin de la ràdio en el seu aspecte més interessant, és a dir, estudiant la influència que té actualment en la vida col·lectiva, i això és més estrany encara en un país com el nostre, on la ràdio ha tingut un gran desenvolupament i hi ha possibilitats que assenyalen una activitat més intensa en l'esdevenidor.

Un dels homes que més ha viscut tot aquest procés que la ràdio ha seguit a casa nostra, ha estat sense dubte l'actual secretari general de Ràdio Associació, el senyor Ramon Pérez Vilar, per haver estat, des de l'inici de les emissions organitzades, el nexe d'unió dels capdavanters i coordinador de totes les activitats, i els ha acompanyat també en aquelles peregrinacions que per tot Catalunya escapaven l'entusiasme que per la radiodifusió professaven, i d'aquest sentiment n'ha fet el senyor Pérez Vilar gairebé l'únic objecte de les seves iniciatives, portades a cap per l'organització de la qual ell és ànima.

En el seu llibre *El triomf de la ràdio a Catalunya* desenvolupa els seus ideals sobre el que ha d'ésser l'emissió de ràdio, concretada, però, a les necessitats i característiques del nostre poble. A través de les planes d'aquest llibre no trobareu l'ensopiment de les estadístiques ni d'una tècnica presumptuosa i inútil, sinó més aviat l'estudi serà de tots els aspectes que integren aquest meravellos invent. Comença fent referència a la influència que té la ràdio en els costums individuals i de com constitueix un poderós motiu per a la reclusió familiar, aportant l'alegria que amenitza les vetl·lades. Després parla de la ràdio vista per dintre, és a dir, de les característiques especials que modifiquen sensiblement les situacions dels artistes que en trobar-se privats de l'ambient, es veuen en moltes ocasions trasbalsats, i explica diverses anècdotes que ho confirmen.

Esmenta l'autor el grau de coordinació a què varen arribar les unions de radioents al nostre país, que han constituït les més fortes associacions. Llámima que en aquest sentit l'acció oficial no hagi ajudat les iniciatives particulars, ja que una altra fóra ara la situació de la ràdio a casa nostra.

Però on es detura més l'observació de l'autor és en la tasca ràdio-pedagògica de la qual va ésser ell precisament l'iniciador. Ha estat sens dubte aquesta activitat la que més ressò ha tingut, no sols ací sinó fora, i la que més lloances ha procurat a les nostres emissores. Hi ha tot un estudi pedagògic de les condicions que han d'assolir aquestes emissions per a ésser profitoses, i val a dir que sortosament és un dels pocs ideals que han pogut realitzar-se amb una certa mesura. Els plans d'orientació i direcció d'aquestes matèries han estat sol·licitats i aplicats en altres països. Hi ha un detall dels temes a radiar que abasta des de la música i la literatura fins a l'educació física, que també es pot intentar per mitjà de la ràdio.

Per a l'autor és precisament l'ideal cultural el gran fi que haurà d'assolir la gran emissora que demana per a Catalunya, i no són precisament ni la potència ni les característiques tècniques el que més ha de preocupar en aquest aspecte. Ha d'ésser l'organització, els components i elements directius els que han d'ésser prou preparats, i això no s'improvisa i per això no hi ha com situar la ràdio ben dotada de manera que hagi de prescindir com més sigui possible de l'aspecte comercial i atendre només els seus fins propis.

J. G.



IDILI ENTRE PUCES

—I més tard, quan serem tics, comprarem un gos per a nosaltres soles.

(Le Rire, París)



Ella. — Bé, d'allò del barret que en dius: sí o no?

(Gute Laune, Berlín)



—Ara m'explicaré, doctor. Cada matí seguia les lliçons de cultura física per ràdio, em vaig trobar amb dues estacions que parlaven alhora.

(Havey, Nova York)



—Papà, per què no aprofitem que la mamà no hi sigui per no escoltar la «sessió infantil»?

(Havey, Nova York)

**HOTEL SEGUR**  
CLARIS, 8  
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda  
Taxador Oficial - Subhastador Municipal  
**HOTEL SEGUR**



TRAGEDIA

Els primers símptomes de pèl a la cara del nen prodigi.

(The New Yorker)



—Quin descans, poder sortir a respirar en els entreactes!

(The New Yorker)



—No et giris més, que amb aquest nas es creuran que volem tombar.

(Borsszem Janko, Budapest)



DISCIPLINA

—I primer que res, calla quan estiguis parlant amb un superior!

(Gringoire, París)



Ella. — I ara! Que has vist mai cap carrer així?  
Ell. — De vegades, però t'he de dir sincerament que només quan era solter.

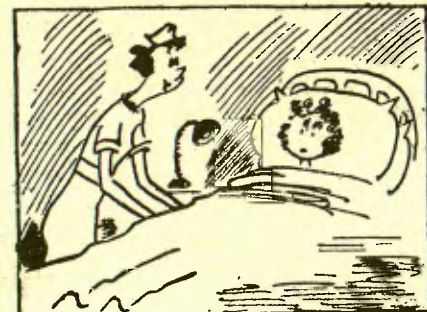
(The Humorist, Londres)



LADY GODIVA

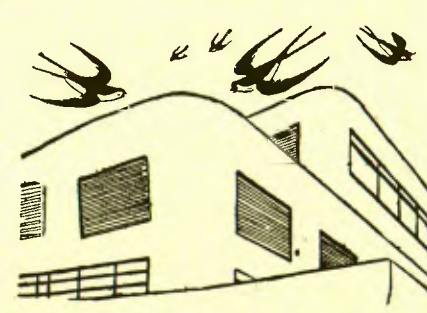
—Quina gent! Sembla que no hagin vist mai un cavall!

(Havey, Nova York)



—Es un noi, fet i pastat el retrat de son pare.  
—Això és el que em feia por!

(Life, Nova York)



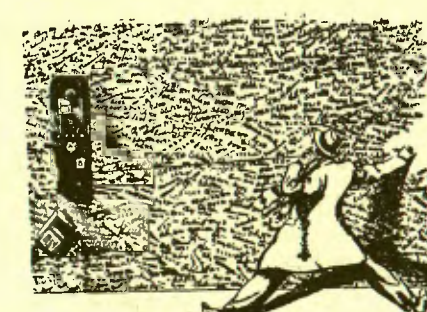
Arquitectura funcional o la crisi de l'habitatció entre les orenetes.

(Il Popolo di Roma)



—Quin és el nostre? Necessito la polvera i arreglar-me una mica...

(The Humorist, Londres)



—Esperi's, que m'apunto el número...

(The Passing Show, Londres)



L'invitat. — I aquest objecte, què és?  
El nou ric. — Com vols que ho sàpiga. Tinc un secretari que s'encarrega de col·leccionar per mi.

(The Humorist, Londres)



ELS PROFETES

—Però, al capdavant, on anem?  
—No ho sé, però hi anem a grans passos.

(Le Rire, París)



—Molt aprofitada. Figuri's que ja «passa» el francès i l'àlgebra. A veure, maca, parla en àlgebra amb aquest senyor.

(Fixe, Lisboa)